

ОБЩ СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL GENERAL DE LA UNIÓN EUROPEA
TRIBUNÁL EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONS RET
GERICHT DER EUROPÄISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU ÜLDKOHUS
ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
GENERAL COURT OF THE EUROPEAN UNION
TRIBUNAL DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT GHINEARÁLTA AN AONTAIS EORPAIGH
OPĆI SUD EUROPSKE UNIJE
TRIBUNALE DELL'UNIONE EUROPEA

EIROPAS SAVIENĪBAS VISPĀRĒJĀ TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS BENDRASIS TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ TÖRVÉNYSZÉKE
IL-QORTI ĠENERALI TAL-UNJONI EWROPEA
GERECHT VAN DE EUROPESE UNIE
SĄD UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL GERAL DA UNIÃO EUROPEIA
TRIBUNALUL UNIUNII EUROPENE
VŠEOBECNÝ SÚD EURÓPSKEJ ÚNIE
SPLOŠNO SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS TRIBUNAL

BENDROJO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. sausio 22 d.*

„EŽŪGF ir EŽŪFKP – Nefinansuojamos išlaidos – Lietuvos patirtos išlaidos – Vienkartinės ir fiksuoto dydžio finansinės pataisos – Kaimo plėtra – Kompleksinės paramos kontrolės sistema – Administracinis patikrinimas – Patikrinimas vietoje – Patikrinimų kokybė – Pareiškėjų statusas – Dirbtinai sukurtos sąlygos – Išlaidų pagrindumas – Vykdam projektus patirtos išlaidos – Rizikos analizė – Rizikos veiksniai – Sąjungos teisės aktuose nenumatytas sankcijų nuokrypis – Per švelni vertinimo ir sankcijų sistema – Metiniai kontrolės statistiniai duomenys“

Byloje T-19/18

Lietuvos Respublika, atstovaujama R. Dzikovič, V. Vasiliauskienės, M. Palionio ir A. Dapkuvienės,

ieškovė,

palaikoma

Čekijos Respublikos, atstovaujamos M. Smolek, J. Pavliš, O. Serdula, J. Vlácil ir S. Šindelková,

įstojusios į bylą šalies,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą A. Saukos, A. Steiblytės ir J. Jokubauskaitės,

atsakovę,

dėl SESV 263 straipsniu grindžiamo prašymo panaikinti 2017 m. lapkričio 8 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimą (ES) 2017/2014 dėl valstybių narių patirtų tam tikrų išlaidų nefinansavimo Europos Sąjungos lėšomis iš Europos žemės ūkio

* Proceso kalba: lietuvių.

garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) (OL L 292, 2017, p. 61) tiek, kiek jame numatyta skirti 9 745 705,88 EUR finansinę pataisą Lietuvos Respublikai dėl išlaidų, susijusių su EŽŪFKP lėšomis, ir 546 351,91 EUR finansinę pataisą dėl išlaidų, susijusių su EŽŪGF ir EŽŪFKP lėšomis,

BENDRASIS TEISMAS (antroji kolegija),

kuri sudaro pirmininko pareigas einantis F. Schalin, teisėjai B. Berke ir M. J. Costeira (pranešėja),

posėdžio sekretorė R. Ūkelytė, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. birželio 25 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

- 1 Šis ieškinys pareikštas dėl dviejų finansinių pataisų grupių; jomis Europos Komisija atsisakė iš Europos Sąjungos lėšų finansuoti 10 292 057,79 EUR sumą, kurią sudaro tam tikros Lietuvos Respublikos patirtos išlaidos, susijusios su Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) (toliau kartu – fondai) lėšomis, t. y.:
  - pirma, dėl 9 745 705,88 EUR sumos finansinių pataisų, taikomų su EŽŪFKP lėšomis susijusioms išlaidoms, patirtoms dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos 1 ir 3 kryptių investicinių priemonių įgyvendinimo pagal programą „Kaimo plėtra, EŽŪFKP investavimas – Privatieji paramos gavėjai“,
  - antra, dėl 1 560 650,67 EUR sumos finansinių pataisų, taikomų su EŽŪGF ir EŽŪFKP lėšomis susijusioms išlaidoms, patirtoms remiantis kompleksinės paramos sistema 2012–2014 m.

Dėl pirmos finansinių pataisų grupės

- 2 2015 m. sausio 27 d. laišku Ares (2015) 322953 Komisijos žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas (toliau – GD AGRI) perdavė Lietuvos valdžios institucijoms savo pirmines pastabas dėl 2014 m. atlikto tyrimo Nr. RD 1/2014/834/LT dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos 1 ir 3 kryptių investicinių priemonių įgyvendinimo pagal programą „Kaimo plėtra, EŽŪFKP investavimas – Privatieji paramos gavėjai“.

- 3 2015 m. kovo 25 d. raštu Lietuvos valdžios institucijos pateikė informaciją ir paaiškinimų dėl GD AGRI tyrimo.
- 4 2015 m. birželio 15 d. įvyko dvišalis posėdis.
- 5 2015 m. rugsėjo 14 d. ir spalio 13 d. raštais Lietuvos valdžios institucijos pateikė GD AGRI prašomą papildomą informaciją ir duomenis.
- 6 2016 m. kovo 8 d. raštu Ares(2016)1171689 GD AGRI Lietuvos valdžios institucijoms pateikė tyrimo išvadą, joje nurodė, kad 2013, 2014, 2015 finansiniais metais programa „Kaimo plėtra, EŽŪFKP investavimas – Privatieji paramos gavėjai“ Lietuvoje buvo taikoma nesilaikant Sąjungos taisyklių.
- 7 2016 m. balandžio 15 d. Lietuvos valdžios institucijos kreipėsi su prašymu dėl taikinimo.
- 8 2017 m. spalio 26 d. raštu Ares(2016)6130343 GD AGRI persiuntė Lietuvos valdžios institucijoms taikinimo institucijos ataskaitą; joje padaryta išvada, kad šalių taikinimas neįmanomas.
- 9 2017 m. kovo 28 d. raštu Ares(2017)1646029 GD AGRI pateikė Lietuvos valdžios institucijoms savo tyrimo galutinę poziciją ir nurodė, kad patvirtinamos anksčiau nustatytos 9 745 705,88 EUR finansinės pataisos, taikomos su EŽŪFKP lėšomis susijusioms išlaidoms, patirtoms dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos 1 ir 3 kryptių investicinių priemonių įgyvendinimo pagal programą „Kaimo plėtra, EŽŪFKP investavimas – Privatieji paramos gavėjai“.
- 10 2017 m. spalio 24 d. raštu Ares(2017)5181852 GD AGRI atsiuntė Lietuvos valdžios institucijoms suvestinę ataskaitą, joje siūlė nustatyti 9 745 705,88 EUR finansinę pataisą už 2013–2015 m. laikotarpį.

Dėl antros finansinių pataisų grupės

- 11 2014 m. rugpjūčio 29 d. raštu Ares(2014) 2833714 GD AGRI pranešė Lietuvos valdžios institucijoms apie savo pirmines pastabas dėl 2014 m. atlikto tyrimo XC/2014/013/LT dėl kompleksinės paramos pagal 2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 73/2009, nustatantį bendrąsias tiesioginės paramos schemų ūkininkams pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatantį tam tikras paramos schemas ūkininkams, iš dalies keičiantį [r]eglamentus (EB) Nr. 1290/2005, (EB) Nr. 247/2006, (EB) Nr. 378/2007 ir panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1782/2003 (OL L 30, 2009, p. 16), 2009 m. lapkričio 30 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1122/2009, kuriuo nustatomos išsamios Reglamento Nr. 73/2009 įgyvendinimo taisyklės, susijusios su kompleksiniu paramos susiejimu, moduliavimu ir integruota administravimo ir kontrolės sistema pagal tame reglamente numatytas ūkininkams skirtas tiesioginės paramos schemas, ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 įgyvendinimo taisyklės, susijusios su kompleksiniu paramos susiejimu pagal vyno sektoriui numatytą paramos schemą (OL L 316, 2009, p. 65), 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentą (EB)

Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL L 277, 2005, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 4, 2007, p. 10), 2006 m. gruodžio 7 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1975/2006, nustatantį išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 kontrolės procedūrų įgyvendinimo ir kompleksinio paramos susiejimo įgyvendinimo taisykles, susijusias su paramos kaimo plėtrai priemonėmis (OL L 368, 2006, p. 74), 2011 m. sausio 27 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 65/2011, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 kontrolės procedūrų įgyvendinimo ir kompleksinio paramos susiejimo įgyvendinimo taisyklės, susijusios su paramos kaimo plėtrai priemonėmis (OL L 25, 2011, p. 8), 2007 m. spalio 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1234/2007, nustatantį bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas (Bendras bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas) (OL L 299, 2007, p. 1), ir 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1310/2013, kuriuo nustatomos tam tikros pereinamojo laikotarpio nuostatos dėl paramos kaimo plėtrai iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), kuriuo iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 nuostatos dėl išteklių ir jų skirstymo 2014 m. ir kuriuo iš dalies keičiamos Reglamento Nr. 73/2009 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentų (ES) Nr. 1307/2013, (ES) Nr. 1306/2013 ir (ES) Nr. 1308/2013 nuostatos dėl jų taikymo 2014 m. (OL L 347, 2013, p. 865; klaidų ištaisymas OL L 130, 2016, p. 24).

- 12 2014 m. spalio 28 d. raštu Lietuvos valdžios institucijos pateikė informaciją ir paaiškinimų dėl GD AGRI tyrimo.
- 13 2015 m. gegužės 28 d. įvyko dvišalis susitikimas.
- 14 2015 m. rugpjūčio 17 d. raštu Ares(2015)3408119 GD AGRI paprašė Lietuvos valdžios institucijų papildomos informacijos.
- 15 2015 m. spalio 16 d. raštu Lietuvos valdžios institucijos pateikė GD AGRI papildomos informacijos.
- 16 2015 m. gruodžio 23 d. GD AGRI elektroniniu laišku uždavė Lietuvos valdžios institucijoms papildomų klausimų, į juos elektroniniu laišku buvo atsakyta 2016 m. sausio 14 d.
- 17 2016 m. liepos 20 d. raštu Ares(2016)3718745 GD AGRI Lietuvos valdžios institucijoms nurodė, kad toliau laikosi pozicijos, jog Lietuva 2012, 2013 ir 2014 paraiškų dėl išlaidų teikimo metais neteisingai taikė kompleksinės paramos sistemą.
- 18 2016 m. rugpjūčio 26 d. Lietuvos valdžios institucijos kreipėsi su prašymu dėl taikinimo.

- 19 2017 m. sausio 23 d. raštu Ares(2017)353762 GD AGRI pateikė Lietuvos valdžios institucijoms taikinimo komisijos ataskaitą; joje padaryta išvada, kad šalių taikinimas nėra įmanomas.
- 20 2017 m. balandžio 10 d. raštu Ares(2017)1894908 GD AGRI informavo Lietuvos valdžios institucijas apie tyrimo galutinę poziciją ir nurodė, kad už 2012–2014 paraiškų dėl kompleksinės paramos sistemos išlaidų teikimo metus taikys 2 % fiksuoto dydžio pataisą.
- 21 2017 m. spalio 24 d. raštu Ares(2017)5181852 GD AGRI atsiuntė Lietuvos valdžios institucijoms suvestinę ataskaitą, joje siūlė nustatyti 2 %, finansinę pataisą, kurią sudaro 1 560 650,67 EUR už 2012–2014 m. laikotarpį.

Dėl ginčijamo sprendimo

- 22 2017 m. lapkričio 8 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2017/2014 dėl valstybių narių patirtų tam tikrų išlaidų nefinansavimo Europos Sąjungos lėšomis iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) (OL L 292, 2017, p. 61; toliau – ginčijamas sprendimas) Komisija patvirtino, pirma, 9 745 705,88 EUR finansinę pataisą, taikomą su EŽŪFKP lėšomis susijusioms išlaidoms, patirtoms dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos 1 ir 3 kryptių investicinių priemonių įgyvendinimo pagal programą „Kaimo plėtra, EŽŪFKP investavimas – Privatieji paramos gavėjai“, ir, antra, 2 % fiksuoto dydžio finansinę pataisą, kurią sudaro 1 560 650,67 EUR, taikomą 2012–2014 m. laikotarpiu išlaidoms, susijusioms su EŽŪGF ir EŽŪFKP lėšomis pagal kompleksinės paramos sistemą.

Procesas ir šalių reikalavimai

- 23 2018 m. sausio 19 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo šį Lietuvos Respublikos ieškinį.
- 24 2018 m. balandžio 5 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo Komisijos atsiliepimą į ieškinį.
- 25 2018 m. gegužės 15 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo Čekijos Respublikos prašymą leisti įstoti į šią bylą palaikyti Lietuvos Respublikos reikalavimų.
- 26 2018 m. gegužės 23 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo dubliką.
- 27 2018 m. birželio 7 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo Komisijos prašymą, kad tam tikra atsiliepime į ieškinį pateikta informacija būtų tvarkoma konfidencialiai Čekijos Respublikos atžvilgiu, jeigu šiai valstybei narei būtų leista įstoti į bylą. Šiuo tikslu ji pridėjo nekonfidencialią atsiliepimo į ieškinį versiją.
- 28 2018 m. liepos 3 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo Komisijos raštą, juo ši atsiėmė savo prašymą dėl konfidencialaus tvarkymo.

- 29 2018 m. liepos 9 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo tripliką.
- 30 2018 m. liepos 13 d. nutartimi Bendrojo Teismo penktosios kolegijos pirmininkas leido Čekijos Respublikai įstoti į bylą.
- 31 2018 m. liepos 31 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo Čekijos Respublikos prašymą pratęsti terminą įstojimo į bylą paaiškinimui pateikti. Šis prašymas buvo patenkintas.
- 32 2018 m. spalio 1 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo Čekijos Respublikos įstojimo į bylą paaiškinimą.
- 33 2018 m. spalio 9 d. Bendrojo Teismo pirmininko sprendimu ši byla buvo paskirta naujam teisėjui pranešėjui, posėdžiaujančiam antrojoje kolegijoje.
- 34 2018 m. spalio 23 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo Lietuvos Respublikos ir Komisijos pastabas dėl Čekijos Respublikos įstojimo į bylą paaiškinimo.
- 35 Lietuvos Respublika, palaikoma Čekijos Respublikos, iš esmės Bendrojo Teismo prašo:
  - panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jame numatyta skirti jai 9 745 705,88 EUR finansinę pataisą dėl išlaidų, susijusių su EŽŪFKP lėšomis,
  - panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek juo numatyta skirti jai 546 351,91 EUR finansinę pataisą dėl išlaidų, susijusių su fondų lėšomis, už 2014 paraiškų teikimo metus,
  - priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.
- 36 Komisija Bendrojo Teismo prašo:
  - atmesti ieškinį kaip nepagrįstą,
  - priteisti iš Lietuvos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

Dėl pirmą kartą Bendrajam Teismui pateiktų dokumentų priimtino

- 37 Triplike Komisija tvirtina, kad ieškinio B13 priedas ir dubliko D 9 priedas jai nebuvo pateikti per administracinę procedūrą. Per teismo posėdį atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą Komisija patvirtino, kad šie priedai nebuvo pateikti per administracinę procedūrą, todėl jie turi būti laikomi nepriimtinais.
- 38 Per teismo posėdį Lietuvos Respublika ginčijo priedų nepriimtinumą, motyvuodama tuo, kad per administracinę procedūrą Komisija žinojo apie juose pateiktą informaciją.

- 39 Reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš teismo posėdžio, taip pat iš Lietuvos Respublikos rašytinių dokumentų, per administracinę procedūrą šie priedai nebuvo oficialiai pateikti Komisijai.
- 40 Be to, reikia nurodyti, kad Lietuvos Respublika per posėdį šiuo klausimu nesugebėjo pateikti paaiškinimų.
- 41 Galiausiai reikia konstatuoti, kad bylos medžiagoje nėra nieko, kas galėtų patvirtinti Lietuvos Respublikos teiginį, kad Komisija jau turėjo šiuose prieduose pateiktą informaciją.
- 42 Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į jurisprudenciją, pagal kurią Komisijos sprendimo teisėtumas turi būti vertinamas remiantis informacija, kurią ji galėjo turėti priimdama sprendimą (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 15 d. Sprendimo *Italija / Komisija*, T-463/07, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:665, 108 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), nereikia atsižvelgti į minėtus priedus siekiant įvertinti ginčijamo sprendimo teisėtumą, kaip šiuo klausimu nurodė Komisija, pateikdama prieštaravimą dėl priimtumo.

Dėl esmės

- 43 Grįsdama ieškinį Lietuvos Respublika iš esmės nurodo du pagrindus.
- 44 Pirmasis pagrindas, susijęs su pirma finansinių pataisų grupe, grindžiamas 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008 (OL L 347, 2013, p. 549), 52 straipsnio 2 dalies pažeidimu, padarytu dėl klaidingo Reglamento Nr. 65/2011 aiškinimo ir taikymo.
- 45 Antrasis pagrindas, susijęs su antra finansinių pataisų grupe, grindžiamas Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalies pažeidimu, padarytu dėl klaidingo Reglamento Nr. 73/2009 ir Reglamento Nr. 1122/2009 aiškinimo ir taikymo.
- 46 Pirma, primintina, kad Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Komisija įvertina sumas, kurios nebus finansuojamos, atsižvelgdama į nustatytą neatitikties mastą. Ji tinkamai atsižvelgia į pažeidimo pobūdį ir į Sąjungai padarytą finansinę žalą. Sprendimą neskirti finansavimo ji pagrindžia nurodydama neteisėtai išleistas sumas ir, jei dedant proporcingas pastangas tų sumų nurodyti neįmanoma, gali taikyti ekstrapoliuotojo arba fiksuoto dydžio pataisas. Fiksuoto dydžio pataisos taikomos tik tuomet, kai dėl atvejo pobūdžio ar dėl to, kad valstybė narė nepateikė Komisijai būtinos informacijos, dedant proporcingas pastangas neįmanoma tiksliau nustatyti Sąjungai padarytos finansinės žalos.“

- 47 Antra, iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad fondai finansuoja tik tas išlaidas, kurių patiriama laikantis Sąjungos teisės nuostatų bendros žemės ūkio rinkų organizavimo sistemos srityje (šiuo klausimu žr. 2015 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Italija / Komisija*, T-255/13, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:838, 52 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 48 Be to, kai Komisija atsisako iš fondų padengti tam tikras išlaidas dėl Sąjungos teisės nuostatų pažeidimų, už kuriuos atsako valstybė narė, ji turi įrodyti tų pažeidimų buvimą. Kitaip tariant, Komisija privalo pagrįsti sprendimą, kuriame konstatuoja, kad atitinkama valstybė narė neatliko patikrinimų ar juos atliko netinkamai (žr. 2017 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, T-28/16, EU:T:2017:242, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 49 Komisija privalo ne išsamiai įrodyti, kad nacionalinės valdžios institucijų atlikti patikrinimai yra nepakankami ar kad jų pateikti duomenys neteisingi, bet pateikti įrodymą, kodėl ji turi didelių ir pagrįstų abejonių dėl šių patikrinimų ar duomenų (žr. 2017 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, T-28/16, EU:T:2017:242, 32 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 50 Taigi paskui ši valstybė narė turi įrodyti, kad yra įgyvendintos finansavimo, kuri atsisakė suteikti Komisija, sąlygos. Kitaip tariant, atitinkama valstybė narė negali paneigti Komisijos išvadų, savo teiginių nepagrįsdama patikimos ir veiksmingos kontrolės sistemos buvimo įrodymais. Jei nepavyksta įrodyti, kad Komisijos išvados neteisingos, tokiu atveju jos tampa įrodymais, galinčiais sukelti didelių abejonių dėl tinkamų ir veiksmingų priežiūros ir kontrolės priemonių buvimo (žr. 2017 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, T-28/16, EU:T:2017:242, 33 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 51 Komisijos įrodinėjimo pareiga šiuo atveju sumažinama todėl, kad valstybės narės padėtis rinkti ir tikrinti fondų sąskaitoms patvirtinti reikalingus duomenis yra tinkamesnė, taigi ji ir turi pateikti detaliausius ir išsamiausius įrodymus dėl šių patikrinimų realaus vykdymo ar jų skaičiaus ir prireikus dėl Komisijos teiginių netikslumo (žr. 2018 m. rugsėjo 25 d. Sprendimo *Švedija / Komisija*, T-260/16, EU:T:2018:597, 71 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

Dėl pirmojo pagrindo, grindžiamo Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalies pažeidimu, padarytu dėl klaidingo Reglamento Nr. 65/2011 aiškinimo ir taikymo

- 52 Šis pagrindas gali būti suskirstytas į keturias dalis.
- 53 Nurodydama pirmą dalį Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą, kai nusprendė, jog Lietuvos valdžios institucijų atlikti patikrinimai siekiant nustatyti pareiškėjų mažosios ar vidutinės įmonės (MVĮ) statusą buvo nepakankami.

- 54 Nurodydama antrą dalį Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punktą, kai nusprendė, jog Lietuvos valdžios institucijų atlikti patikrinimai siekiant nustatyti išlaidų pagrįstumą buvo nepakankami.
- 55 Nurodydama trečią dalį Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 1 dalies d punktą ir 2 dalį, kai nusprendė, jog Lietuvos valdžios institucijų atlikti patikrinimai vietoje buvo nepakankami.
- 56 Nurodydama ketvirtą dalį Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies a punktą, kai nusprendė, jog Lietuvos institucijų atlikti patikrinimai, susiję su vykdant projektus patirtomis išlaidomis, buvo nepakankami.

Dėl pirmos pagrindo dalies, susijusios su Lietuvos valdžios institucijų atliktų patikrinimų nepakankamumu siekiant nustatyti, ar pareiškėjai turėjo MVĮ statusą

- 57 Lietuvos Respublika teigia, pirma, kad Komisija klaidingai manė, jog kriterijai, taikomi siekiant nustatyti, ar pareiškėjai turi MVĮ statusą, lėmė patikrinimų trūkumus tiek, kiek jais remiantis nebuvo negalima patikrinti su pareiškėjais susijusių įmonių ar pareiškėjų įmonių partnerių Lietuvoje arba užsienyje.
- 58 Antra, Lietuvos Respublika tvirtina, kad Komisija neteisingai nusprendė, jog projektų, kurie priskiriami prie rizikingų projektų dėl įtariamo dirbtinių sąlygų sukūrimo, stebėseną neatitiko Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a punkto.
- 59 Taigi šią dalį galima suskirstyti į dvi argumentų grupes.
- 60 Pirmoji argumentų grupė susijusi su kriterijais, taikomais siekiant nustatyti, ar pareiškėjai turėjo MVĮ statusą. Antroji argumentų grupė susijusi su rizikos projektų stebėsenos veiksmingumu.

– Dėl pirmosios argumentų grupės, susijusios su kriterijais, taikomais siekiant nustatyti, ar pareiškėjai turėjo MVĮ statusą

- 61 Lietuvos Respublika teigia, kad Lietuvos valdžios institucijų atlikti patikrinimai siekiant nustatyti, ar pareiškėjai turėjo MVĮ statusą ir jų ryšius su susijusiomis įmonėmis arba įmonėmis partnerėmis buvo pakankami. Šiuo klausimu Lietuvos Respublika pažymi, kad, pirma, Sąjungos teisėje nenumatyta jokių konkrečių rodiklių arba tvarkos, skirtų pareiškėjų MVĮ statusui patikrinti. Todėl valstybės narės pačios nustato pareiškėjų MVĮ statuso patikrinimo sistemą, su vienintele sąlyga, kad bus laikomasi šio statuso apibrėžties, pateiktos 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacijoje 2003/361/EB dėl labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ) apibrėžties (OL L 124, 2003, p. 36; toliau – MVĮ rekomendacijos). Lietuvos valdžios institucijos įvykdė šią pareigą. Antra, Lietuvos Respublika laiko

tinkamais rodiklius, kuriuos naudojo pareiškėjų MVĮ statusui patikrinti, t. y. valstybinį juridinių asmenų registrą, kuriame kaupiami duomenys apie Lietuvoje įregistruotus juridinius asmenis, filialus bei atstovybes, ir pareiškėjų pateiktas deklaracijas, kuriose nurodyta informacija apie jų įmones partneres ir susijusias įmones. Lietuvos Respublika teigia, jog Komisijos reikalavimas, kad siekdamas patikrinti su pareiškėjais susijusias įmones ar jų įmones partneres užsienyje Lietuvos valdžios institucijos taip pat turėjo naudoti užsienio duomenų bazes arba registrus, yra perteklinis, nerealus ir nesuderinamas su Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 1 dalimi ir 2 dalies a punktu.

- 62 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 63 Iš esmės iš suvestinės ataskaitos matyti, kad Komisija nusprendė, jog Lietuvos valdžios institucijų atliktų patikrinimų nepakako, kad būtų patvirtintas pareiškėjų MVĮ statusas, nes nebuvo tinkamai patikrintos su pareiškėjais susijusios įmonės ir pareiškėjų įmonės partnerės Lietuvoje arba užsienyje. Komisija nusprendė, kad šie patikrinimai neviseškai atitiko Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą, ir tai yra pagrindinės kontrolės trūkumas.
- 64 Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[a]dministraciniai patikrinimai taikomi visoms paramos paraiškoms, mokėjimų prašymams ar kitoms deklaracijoms, kurias turi pateikti paramos gavėjas arba trečioji šalis, ir apima visus aspektus, kuriuos įmanoma ir reikia patikrinti administracinėmis priemonėmis“ ir kad „[p]agal procedūras reikia registruoti vykdomą kontrolės veiklą, patikrinimo rezultatus ir priemones, kurių imtasi neatitikties atveju“.
- 65 Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta, kad, „[a]tliekant administracinius paramos paraiškų patikrinimus, visų pirma tikrinama operacijos, dėl kurios prašoma paramos, atitiktis reikalavimams“.
- 66 Reglamento Nr. 65/2011 4 straipsnio „Bendrieji kontrolės principai“ 2 dalyje nurodyta, kad „[n]epažeidžiant specialiųjų šio reglamento nuostatų, valstybės narės užtikrina, kad visi Sąjungos ar nacionalinės teisės aktuose arba kaimo plėtros programose nustatyti tinkamumo kriterijai būtų tikrinami pagal valstybių narių nustatomus rodiklius, kuriuos galima patikrinti“.
- 67 Taigi iš šių nuostatų matyti, kad valstybės narės, naudodamosi visais jų nustatomais rodikliais, privalo įsitikinti, kad pagalbos paraiška priimtina, atlikdamos administracinius patikrinimus, apimančius visus elementus, kuriuos galima ir yra tinkama patikrinti administracinėmis priemonėmis.
- 68 Šiuo klausimu ieškinyje Lietuvos Respublika nurodo, kad suteikė paramą tik MVĮ, kaip jos apibrėžtos MVĮ rekomendacijose.
- 69 Vis dėlto, kaip atsiliepiame į ieškinį pažymi Komisija, MVĮ rekomendacijų 9 konstatuojamojoje dalyje konkrečiai nurodyta, kad „[n]orint geriau suvokti realią ekonominę MVĮ padėtį ir pašalinti iš tos kategorijos grupes įmonių, kurių ekonominė galia gali viršyti tikrųjų MVĮ ekonominę galią, reikėtų skirti įvairias

įmonių rūšis pagal tai, ar jos yra savarankiškos, ar turi akcijų paketą, kuriais nesuteikiama kontrolinė padėtis (įmonės partnerės), ir ar jos yra susijusios su kitomis įmonėmis“ ir kad „[a]nkstesnėje Komisijos rekomendacijoje 96/280/EB nustatyta 25 % akcijų paketo riba, kurios nesiekianti įmonė laikoma savarankiška, išlieka“.

- 70 Be to, reikia pridurti, kad MVI rekomendacijose nenustatytas skirtumas pagal asocijuotosios įmonės ar įmonės partnerės geografinę įsisteigimo vietą.
- 71 Tuo remiantis darytina išvada, kad Komisija galėjo pagrįstai manyti: kadangi Lietuvos valdžios institucijų naudoti rodikliai buvo nepakankami, kad būtų galima patikrinti informaciją apie su pareiškėjais susijusias įmones ir jų įmones partneres užsienyje, jų atliktų patikrinimų nepakako užtikrinti, kad visi pareiškėjai tikrai turėjo MVI statusą.
- 72 Šios išvados negali paneigti Lietuvos Respublikos argumentas, kad Komisijos reikalavimai šiuo klausimu yra pertekliniai ir nerealistiški.
- 73 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 1 dalyje patikslinama, jog administraciniai patikrinimai apima visus aspektus, kuriuos galima patikrinti administracinėmis priemonėmis.
- 74 Iš šalių rašytinių dokumentų matyti, kad vykstant administracinei procedūrai susirašinėdama su Lietuvos Respublika Komisija jai perdavė registrų, prieinamų internete ir leidžiančių patikrinti, ar pareiškėjai buvo susiję su įmonėmis arba jos buvo jų įmonės partnerės užsienyje, sąrašą.
- 75 Be to, per teismo posėdį pati Lietuvos Respublika nurodė, kad nuo to laiko ji naudoja duomenų bazę internete, kad patikrintų informaciją apie su pareiškėjais susijusias įmones ir jų partneres užsienyje.
- 76 Taigi Komisija tikrai nenustatė Lietuvos Respublikai pernelyg griežtų ir nerealistiškų reikalavimų, o tik pasistengė palengvinti šiuos patikrinimus, informuodama apie tai, kad internete yra prieinamų įrankių (jais nuo to laiko naudoja Lietuvos Respublika), todėl pastarosios argumentui negalima pritarti.
- 77 Tas pats pasakytina ir apie Lietuvos Respublikos argumentą, kad *ex post* atliktų kryžminių patikrinimų rezultatai liudija apie patikrinimų kokybę ir tinkamumą.
- 78 Iš tiesų, kaip atsiliepiame į ieškinį teigia Komisija, šiuos patikrinimus atliko ne nepriklausoma, o ta pati tarnyba, kuri atliko ir pirminius patikrinimus. Be to, iš pateiktų audito rezultatų matyti, kad per šiuos patikrinimus netikrinta, ar buvo su pareiškėjais susijusių įmonių arba jų įmonių partnerių užsienyje.
- 79 Taigi Lietuvos Respublikos pateikti argumentai nepaneigia informacijos, įrodančios Lietuvos valdžios institucijų atliktų patikrinimų, dėl kurių Komisijai kilo didelių abejonių dėl tinkamos ir veiksmingos kontrolės priemonių sistemos sukūrimo, nepakankamumą.

80 Vadinasi, ši argumentų grupė turi būti atmesta kaip nepagrįsta.

– *Dėl antrosios argumentų grupės, susijusios su rizikos projektų stebėsenos veiksmingumu*

81 Lietuvos Respublika teigia, kad Komisijos abejonės dėl dirbtinai sudarytų sąlygų kontrolės yra pagrįstos klaidingu Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio aiškinimu. Iš tiesų iš suvestinėje ataskaitoje pateiktų išvadų buvo matyti, kad Komisija „dirbtinių sąlygų kontrolę“ supanta kaip reikalavimą nefinansuoti rizikos projektų dar vertinant paraišką. Jurisprudencijoje nereikalaujama atsisakyti *ab initio* finansuoti potencialiai rizikingų projektų. Toks atsisakymas galimas tik remiantis objektyviais ir subjektyviais įrodymais įrodžius, kad sąlygos, kurias būtina tenkinti siekiant gauti paramą, buvo sukurtos dirbtinai, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 65/2011 4 straipsnio 8 dalį. Tuo remiantis darytina išvada, kad Reglamento Nr. 65/2011 4 straipsnio 8 dalis, siejama su Reglamento (ES) Nr. 65/2011 24 straipsniu, turėtų būti suprantama išimtinai kaip nustatanti valstybės narės pareigą turėti kontrolės priemonę. Lietuva tokią priemonę turi. Be to, dirbtinių sąlygų įrodinėjimo procesas yra sudėtingas ir tyrimui atlikti gali prireikti net kelerių metų. Beje, dviem atvejais, dėl kurių Komisija nurodė, kad kontrolės sistema turi trūkumų, priemonės, kurių ėmėsi Lietuvos valdžios institucijos, buvo nuoseklios ir tinkamos. Šiuo klausimu Komisija nenurodė jokių priemonių: nei tų kurios buvo netinkamos, nei tų, kurių reikėjo imtis. Galiausiai Lietuvos Respublika tvirtina, kad Komisijos teiginys, jog nurodytų projektų finansavimas buvo nutrauktas dėl audito išvados, yra tik prielaida.

82 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.

83 Iš suvestinės ataskaitos iš esmės matyti, kad Komisija nusprendė, jog Lietuvos valdžios institucijų atlikti patikrinimai siekiant užtikrinti projektų, kurie priskiriami prie rizikingų projektų dėl galimo dirbtinių sąlygų sukūrimo, stebėseną turėjo trūkumų. Konkrečiai kalbant, Komisija nusprendė, kad Lietuvos valdžios institucijų naudojama kontrolės sistema, skirta atrankos komiteto atskleistos rizikos stebėsenai užtikrinti, turėjo spragų. Todėl Komisija nusprendė, kad šie patikrinimai nevisiškai atitiko Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą, ir tai yra vienas pagrindinės kontrolės trūkumų.

84 Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Lietuvoje rizikingų projektų stebėsenos sistema buvo pakankama ir atitinka Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnį.

85 Reglamento Nr. 65/2011 4 straipsnio 8 dalyje nustatyta: „[n]epažeidžiant specialiųjų nuostatų, kai nustatoma, kad siekdamį įgyti paramos schemos tikslams prieštaraujanti pranašumą, paramos gavėjai dirbtinai sukūrė tokioms išmokoms gauti reikalingas sąlygas, jiems išmokos neskiriamos“.

86 Iš 2013 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Slancheva sila* (C-434/12, EU:C:2013:546) 43 punkto matyti, kad Reglamento Nr. 65/2011 4 straipsnio 8 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji gali būti taikoma, jei yra objektyvus ir subjektyvus

elementas. Kiek tai susiję su pirmuoju elementu, teismas turi įvertinti objektyvias nagrinėjamo atvejo aplinkybes, dėl kurių būtų galima daryti išvadą, kad nebus galima pasiekti EŽŪFKP paramos schema siekiamo tikslo. Kiek tai susiję su antruoju elementu, teismas turi įvertinti objektyvius įrodymus, kuriais remiantis būtų galima daryti išvadą, kad dirbtinai sukūręs sąlygas, reikalingas išmokoms pagal EŽŪFKP paramos schemą gauti, pareiškėjas išimtinai siekė įgyti šios schemos tikslams prieštaraujantį pranašumą. Šiuo tikslu teismas gali remtis ne vien tokiais elementais, kaip teisiniai, ekonominiai arba asmeniniai su panašiais investiciniais projektais susijusių asmenų ryšiai, bet ir požymiais, liudijančiais buvus sąmoningo tų asmenų veiksmų derinimo.

- 87 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad paramos paraiška turi būti atmesta, jeigu paaikškėja, kad jos prašantis asmuo dirbtinai sukūrė sąlygas, būtinas norint pasinaudoti šia parama.
- 88 Šiuo klausimu Lietuvos Respublika savo rašytiniuose pareiškimuose patikslina, kad kai vertinant paraišką nebūdavo pakankamai pagrindo ją atmesti, bet būdavo dirbtinių sąlygų požymių, kompetentingos institucijos projektus priskirdavo prie rizikos projektų ir jiems taikydavo papildomas stebėsenos priemones.
- 89 Vis dėlto iš šalių rašytinių pareiškimų matyti, kad buvo atsisakyta finansuoti kompetentingų institucijų rizikingais pripažintais projektus tik pateikus Komisijos atlikto audito išvadas.
- 90 Be to, atsiliepime į ieškinį Komisija nurodo, kad aplinkybės, susijusios su vienu iš dviejų patikrintų projektų, nepalieka jokių abejonių dėl siekiant gauti finansavimą dirbtinai sukurtų sąlygų (pavyzdžiui, tai, kad įmonės buveinė buvo kitos įmonės patalpose, kad A 4 formato popieriaus lape, pakabintame ant sienos, buvo įrašytas tik vieno tiekėjo, vieno kliento ir vienos įmonės pavadinimas arba kad paramos gavėjas negali atsakyti į paprastus klausimus apie įmonės išlaidas ar struktūrą). Komisija priduria, kad aplinkybės, leidžiančios nustatyti šias sąlygas, egzistavo iki jos atlikto audito, todėl jau paramos paraiškos pateikimo etape projektas neturėjo būti įtrauktas į finansuotinių projektų sąrašą.
- 91 Lietuvos Respublika nepateikė jokių įrodymų, kad užtikrino veiksmingą rizikos projektų stebėseną.
- 92 Šiuo klausimu, remiantis šio sprendimo 47–51 punktuose nurodyta jurisprudencija, pakanka konstatuoti, kad Lietuvos Respublika negali pagrįstai ginčyti Komisijos išreikštų abejonių ir nepagrįsdama savo pačios teiginių patikimos ir veiksmingos kontrolės sistemos įrodymais tik teigti, kad, pirma, Lietuvoje visada buvo pakankamas teisinis pagrindas ir administracinė praktika, leidžiantys nustatyti dirbtinio sąlygų sukūrimo atvejus ir stebėti rizikingus projektus, antra, dirbtinio sąlygų sukūrimo atvejų nustatymas yra sudėtinga procedūra, kuriai vykstant tyrimas gali užtrukti kelerius metus, ir, trečia, Komisijos teiginys, kad nagrinėjamų projektų finansavimas buvo panaikintas dėl audito išvadų, yra tik prielaida.

- 93 Be to, kalbant konkrečiai apie argumentą, kad dirbtinio sąlygų sukūrimo atveju nustatymas yra sudėtinga procedūra, kuriai vykstant tyrimas gali užtrukti kelerius metus, reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika neįrodė, jog Komisijos ir Europos Audito Rūmų tikrinti projektai buvo jautrūs projektai, dėl kurių tyrimas gali užtrukti kelerius metus.
- 94 Taigi duomenys, įrodantys, kad Lietuvos valdžios institucijos atliko nepakankamai patikrinimų, dėl kurių Komisijai kilo didelių abejonių dėl tinkamos ir veiksmingos stebėsenos priemonių sistemos sukūrimo, nebuvo paneigti minėtų institucijų pateiktais argumentais.
- 95 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šią argumentų grupę reikia atmesti kaip nepagrįstą. Todėl reikia atmesti visą pagrindo dalį.

Dėl antros pagrindo dalies, susijusios su nepakankama išlaidų pagrįstumo patikrinimų kokybe

- 96 Lietuvos Respublika mano, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punktą. Komisija padarė vertinimo klaidą, kai nusprendė, kad Lietuvoje atliktų patikrinimų dėl išlaidų pagrįstumo kokybė turėjo būti laikoma pagrindinės kontrolės trūkumu. Komisija klaidingai mano, kad išlaidų pagrįstumo vertinimo metodai, kurie aiškiai nenurodyti Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkte, turėtų būti laikomi netinkamais.
- 97 Ši pagrindo dalis gali būti suskirstyta į penkias argumentų grupes.
- 98 Pirmoji argumentų grupė susijusi su netinkamai nustatyta 28 600 EUR žodinio pasiūlymo riba ir supaprastintu rašytinių pasiūlymų surinkimu. Antroji argumentų grupė susijusi su neveiksmingu skelbimų apie pirkimą paskelbimu. Trečioji argumentų grupė susijusi su referencinių kainų sąrašu. Ketvirtoji argumentų grupė pateikiama dėl to, kad ekspertų nuomonė ir projektų atrankos komitetas buvo pasitelkiami per retai. Penktoji argumentų grupė susijusi su tuo, kad nepatikrintas pakeistuose projektuose nustatytų naujų elementų kainos pagrįstumas.
- 99 Pirmiausia primintina, kad Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkte nurodyta, jog, „[a]tlikant administracinius paramos paraiškų patikrinimus, visų pirma tikrinama pateiktų išlaidų, įvertinamų naudojant tinkamą vertinimo sistemą, pvz., standartines išlaidas, skirtingų pasiūlymų palyginimą ar pasitelkiant vertinimo komitetą, pagrįstumas“.
- 100 Be to, reikia nurodyti, kad išlaidų pagrįstumo kontrolė yra administracinis patikrinimas, atliekamas siekiant išvengti pernelyg uolaus paraiškų vertinimo. Taigi tai yra vieno iš pagrindinių šių paraiškų elementų kontrolė, kurią reikia skirti nuo administracinių veiksmų, reikalingų šioms paraiškoms nagrinėti (2018 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Portugalija / Komisija*, T-22/17, EU:T:2018:881, 70 punktas).

– *Dėl pirmosios argumentų grupės, susijusios su netinkamai nustatyta 28 600 EUR žodinio pasiūlymo riba ir supaprastintu rašytinių pasiūlymų surinkimu*

- 101 Lietuvos Respublika teigia, kad Komisija neteisingai manė, jog suma, iki kurios gali būti atliekami supaprastinti pirkimai, buvo per didelė. Pirma, jokiaje Sąjungos teisės nuostatoje nenustatyta riba, iki kurios gali būti taikoma supaprastinta procedūra. Valstybės narės turi visišką diskreciją nustatyti, kaip jos mano, tinkamas kainų ribas, kuriomis vadovaujantis nustatoma pirkimų tvarka. Antra, riba, iki kurios buvo galima pateikti žodinį pasiūlymą arba taikyti supaprastintą procedūrą, yra tokia pati kaip Lietuvos įstatyme, kuriuo perkelta 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014, p. 65), nustatyta riba mažos vertės viešiesiems pirkimams. Lietuvos Respublika teigia, kad jeigu riba, taikoma viešųjų pirkimų atveju, buvo laikoma tinkama ir pagrįsta, visos analogiškos ribos taip pat turėtų būti laikomos tokiomis. Trečia, nustatydama vertinimo sistemos tinkamumą Komisija neatsižvelgė į tai, kad, kai pateikiamas vienas pasiūlymas, išlaidų pagrįstumas vertinamas kitais tinkamais metodais. Per patikrinimus nenustatyta, kad finansuotos prekės, paslaugos arba darbai, įgyti pagal vieną pasiūlymą, galėjo būti įgyti mažesnėmis kainomis. Ketvirta, Komisijos argumentas, kad per atliktą auditą nė vieno tikrinto projekto dokumentuose nerasta jokių įrodymų, kad buvo naudoti kiti alternatyvūs metodai išlaidų pagrįstumui užtikrinti, yra visiškai nepagrįstas.
- 102 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 103 Iš esmės iš suvestinės ataskaitos matyti, kad Komisija nusprendė, jog 28 600 EUR riba, iki kurios buvo galima sudaryti sutartį remiantis žodiniu pasiūlymu arba taikant supaprastintą tvarką, kai pirkimą galima atlikti remiantis vieninteliu pasiūlymu, neatitiko Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkto. Konkrečiai kalbant, Komisija nusprendė, kad nustatyta riba buvo per didelė.
- 104 Lietuvos Respublika teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punktą. Anot Lietuvos Respublikos, tinkamos kainų ribos nustatymas priklauso tik valstybių narių, o ne Komisijos, kompetencijai.
- 105 Neginčijama, kad Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkte nenustatytas išsamus tinkamų išlaidų vertinimo sistemų sąrašas.
- 106 Vis dėlto iš Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkto matyti, kad valstybės narės privalo nustatyti tinkamą sistemą.
- 107 Reglamento Nr. 65/2011 4 straipsnio „Bendrieji kontrolės principai“ 1 dalyje konkrečiai nurodyta, kad „[v]alstybės narės nustato kontrolės sistemą, kuria užtikrinama, jog visi būtini patikrinimai atliekami siekiant veiksmingai patikrinti, kaip laikomasi paramos skyrimo sąlygų“.

- 108 Šiuo klausimu rašytiniuose pareiškimuose Lietuvos Respublika nurodo, kad riba buvo nustatyta pagal analogiją atsižvelgiant į ribą, nustatytą mažos vertės pirkimams Lietuvoje galiojančiame Viešųjų pirkimų įstatyme, kuriuo buvo perkelta Direktyva 2014/24. Šiomis aplinkybėmis Komisija negali teigti, kad riba buvo per didelė. Lietuvos Respublika taip pat nurodo, kad, kai pateikiamas vienintelis pasiūlymas, išlaidų pagrįstumas vertinamas remiantis didžiausiais įkainiais, tam tikroms išlaidų grupėms taikomu tinkamumo finansuoti procentiniu apribojimu, išorės ekspertizėmis arba projektų atrankos komitetų darbais.
- 109 Pažymėtina, kad, viena vertus, paraiškas paramai iš EŽŪFKP gauti pateikė MVĮ arba privatinės teisės reglamentuojamos mažos ar vidutinės įmonės, o ne viešosios teisės reglamentuojamos įmonės. Todėl buvo neproporcinga joms taikyti tą pačią ribą kaip ir viešiesiems pirkimams.
- 110 Kita vertus, neatsižvelgiant į tai, ar Lietuvos Respublikos nurodyti pakeitimo metodai yra tinkami, reikia konstatuoti, kad Lietuvos Respublika nepateikė jokios informacijos, patvirtinančios, kad, siekiant užtikrinti išlaidų pagrįstumą, šie metodai iš tikrųjų buvo naudojami patikrintuose projektuose. Iš tiesų Lietuvos Respublika tik apibūdina procesą, susijusį su skirtingais Lietuvoje taikomais išlaidų pagrįstumo vertinimo metodais, kai pateikiamas vienas pasiūlymas. Be to, tai, kad Lietuvos Respublikos įstatyme numatyti pasiūlymų palyginimui alternatyvūs pasiūlymų vertinimo metodai, kai pateikiamas vienas pasiūlymas, neleidžia daryti išvados, kad ši vertinimo sistema iš tikrųjų buvo tinkama.
- 111 Taigi duomenys, įrodantys Lietuvos valdžios institucijų sukurtos vertinimo sistemos netinkamumą, dėl kurio Komisijai kilo didelių abejonių dėl tinkamos ir veiksmingos stebėsenos priemonių sistemos sukūrimo, nepaneigti minėtų institucijų pateiktais argumentais.
- 112 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šią argumentų grupę reikia atmesti kaip nepagrįstą.

– *Dėl antrosios argumentų grupės, susijusios su neveiksmingu skelbimų apie pirkimą paskelbimu*

- 113 Lietuvos Respublika teigia, kad dėl projektų Nr. 5 ir 10 vykdytos konkurso procedūros buvo atliktos tinkamai, o Komisijos tariamai nustatyti pažeidimai neturi jokio pagrindimo. Dėl projekto Nr. 5 Lietuvos Respublika nurodo, kad, pirma, viešuosius pirkimus reglamentuojančiose taisyklėse nenumatyta, jog skelbime apie konkursą turi būti pateiktas išsamus techninių specifikacijų aprašymas. Antra, Lietuvos Respublika teigia, kad, kaip to reikalaujama pagal viešuosius pirkimus reglamentuojančias taisykles, skelbimas apie pirkimą buvo paskelbtas dienraštyje, kuris platinamas visoje Lietuvoje, todėl visiems potencialiems tiekėjams buvo sudarytos vienodos sąlygos pamatyti skelbimą, o tai, jog tik viena įmonė susisieikė su paramos gavėju, be to, tą pačią dieną, kai buvo paskelbtas skelbimas, neturi įtakos procedūros teisėtumui. Trečia, Lietuvos Respublika nurodo, kad nors buvo pateiktas tik vienas pasiūlymas, jis įvertintas, ir

tai leido prieiti prie išvados, kad jis atitiko realią rinkos vertę. Dėl projekto Nr. 10 Lietuvos Respublika pažymi, kad, pirma, nustatytą didelį kainų svyravimą lėmė pirkimo objekto specifinis pobūdis. Antra, tiekėjai yra visiškai laisvi siūlyti, kaip jie mano, tinkamas kainas, todėl vien pasiūlymų su skirtingomis kainomis pateikimas niekaip neįrodo specifikacijų trūkumų. Trečia, kitiems konkurso dalyviams, jeigu jie manė, kad konkursas vyko neskaidriai, buvo sudarytos visos sąlygos skusti priimtus sprendimus dėl laimėjusio pasiūlymo. Vis dėlto tokių skundų nepateikta. Be to, Lietuvos Respublika pažymi, kad Komisija vykstant auditui taip pat nenurodė jokių konkrečių trūkumų, kurie leido rimtai suabejoti pirkimo sąlygų tinkamumu.

- 114 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 115 Iš suvestinės ataskaitos matyti, kad Komisija nusprendė, jog Lietuvos valdžios institucijų vykdytos konkurso procedūros dėl projektų Nr. 5 ir Nr. 10 turėjo trūkumų, susijusių su naudotų reklamos kanalų pasirinkimu ir specifikacijų parengimu, kurie neleido įsitikinti išlaidų pagrįstumu.
- 116 Pirma, dėl projekto Nr. 5 Komisija pažymėjo, o Lietuvos Respublika jai neprieštaravo, kad paramos gavėjas paskelbė tik trumpą bendrai suformuluotą skelbimą apie konkursą ir pasiūlė suinteresuotiesiems tiekėjams susisiekti su juo, kad gautų su techninėmis specifikacijomis susijusią informaciją. Antra, tik viena įmonė pateikė pasiūlymą. Trečia, šį pasiūlymą pateikė įmonė, kuri jau buvo nurodyta paramos gavėjo paraiškoje. Todėl Komisija išreiškė abejonių dėl paskelbimo, siekiant gauti pakankamai rinkos tikrovę atskleidžiančių pasiūlymų, veiksmingumo.
- 117 Lietuvos Respublika šiuo klausimu tvirtina, kad laikėsi teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kurie ją įpareigojo skelbti apie pirkimą visoje Lietuvos teritorijoje platinamame dienraštyje pateikiant bendrą pirkimo objekto aprašymą, todėl visi potencialūs konkurso dalyviai galėjo apie jį sužinoti. Lietuvos Respublika priduria, kad bet kuriuo atveju buvo įvertintas gauto pasiūlymo pagrįstumas. Todėl procedūra turi būti laikoma teisėta, nepaisant to, kad nebuvo pateikti keli pasiūlymai.
- 118 Šie argumentai negali išsklaidyti abejonių, kurių Komisijai galėjo kilti, ir įrodyti nagrinėjamo paskelbimo veiksmingumo.
- 119 Iš tiesų, pirma, vien to, kad skelbimas apie pirkimą buvo paskelbtas antrame pagal skaitomumą Lietuvoje dienraštyje, kaip teigia Lietuvos Respublika, nepakanka, kad būtų įrodytas paskelbimo veiksmingumas. Jis taip pat turi būti vertinamas ne tik pagal jo platinimą, bet ir atsižvelgiant į dienraščio potencialius skaitytojus, nes tik su pirkimo objektu susiję skaitytojai gali būti suinteresuoti atitinkamu pirkimu, taigi ir perskaityti nagrinėjamą skelbimą.
- 120 Antra, skelbime nurodyto pirkimo objekto aprašymas turi būti pakankamai aiškus ir konkretus, kad konkurso dalyviai galėtų nuspręsti dėl savo suinteresuotumo gauti technines specifikacijas. Iš bylos medžiagos matyti, kad skelbimas buvo

trumpas, suformuluotas bendrai ir suinteresuotieji tiekėjai tik raginti susisiekti su paramos gavėju, kad gautų technines specifikacijas.

- 121 Trečia, Lietuvos Respublika, remdamasi audito bendrovės parengta ataskaita, negali aptariamo skelbimo apie pirkimą paskelbimo veiksmingumo pateisinti tuo, kad įsigytų prekių kaina buvo pagrįsta ir atitiko rinkos vertę. Iš tiesų, kaip atsiliepime į ieškinį pažymi Komisija, šioje ataskaitoje konkrečiai nenurodytas nei taikytas analizės metodas, nei pagrindai, kuriais grindžiamas šis vertinimas. Ataskaitoje tik nurodyta, kad remiantis turima informacija buvo nustatyta, jog pirkimo dokumentuose nurodytų investicijų vertė atitiko rinkos vertę.
- 122 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, priešingai, nei teigia Lietuvos Respublika, auditorių konstatuotos aplinkybės galėjo pagrįsti abejones dėl skelbimo apie pirkimą, susijusio su projektu Nr. 5, paskelbimo veiksmingumo.
- 123 Antra, dėl projekto Nr. 10 Komisija pažymėjo, o Lietuvos Respublika jai neprieštaravo, kad paskelbus skelbimą apie pirkimą septynios įmonės pateikė pasiūlymus, juose kainos skyrėsi nuo vieno iki šešių kartų. Komisijos teigimu, šie pasiūlymų kainos svyravimai rodo specifikacijų rengimo trūkumus. Todėl, nepaisant to, kad nagrinėjamu atveju pasirinktas pasiūlymas buvo pigiausias, Komisija išreiškė abejonių dėl paskelbimo veiksmingumo siekiant gauti pakankamai pasiūlymų, atskleidžiančių rinkos tikrovę.
- 124 Šiuo klausimu Lietuvos Respublika tvirtina, kad nustatyti kainų svyravimai buvo susiję ne su specifikacija, o su ypatingu pirkimo objekto pobūdžiu ir kiekvieno konkurso dalyvio laisve pateikti pasiūlymą, kuris jam atrodė tinkamas. Lietuvos Respublika priduria, kad bet kuriuo atveju sprendimai dėl laimėjusio pasiūlymo nebuvo apskūsti, o tai įrodo konkurso ir specifikacijų teksto teisėtumą.
- 125 Šie argumentai nepaneigia Komisijos išvados ir negali įrodyti nagrinėjamo paskelbimo veiksmingumo.
- 126 Iš tiesų, pirma, Lietuvos Respublika negali pagrįstai pateisinti nustatytų kainų skirtumų, tik teigdama, kad sutarties dalykas buvo ypatingas, todėl nebuvo panašių prekių nusistovėjusių kainų.
- 127 Viena vertus, reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika neįrodė, jog nagrinėjamo pirkimo objektas buvo ypatingas. Kita vertus, darant prielaidą, kad tai būtų įrodyta, vien šios aplinkybės nepakanka, kad būtų galima pateisinti tokius pasiūlymų kainų skirtumus.
- 128 Antra, Lietuvos Respublika negali pateisinti šių kainų skirtumo, teigdama, kad kiekvienas konkurso dalyvis yra laisvas pasiūlyti kainą, kuri jam atrodo tinkama. Iš tiesų tokie argumentai yra sofizmas, nes daroma prielaida, kad kiekvieno konkurso dalyvio laisvė pateikti kainų pasiūlymą neišvengiamai būtinai lemia skirtingų kainų pasiūlymus. Be to, reikia pažymėti, kad Komisijos abejones dėl konkurso specifikacijų teksto kokybės lėmė ne kainų pasiūlymų skirtumas, bet dideli šių pasiūlymų skirtumai; tai įrodo, jog specifikacijos buvo nepakankamai

tikslios, kad konkurso dalyviai pateikė pasiūlymus, remdamiesi skirtingais duomenimis, taigi konkurso procedūra buvo neveiksminga.

- 129 Trečia, Lietuvos Respublika negali įrodyti konkurso, vadinasi, ir konkurso specifikacijų, teisėtumo, teigdama, kad neapskųstas joks sprendimas, susijęs su laimėjusiu pasiūlymu. Iš tiesų tai, kad dėl konkurso nepateikta jokio skundo, nebūtinai reiškia, kad šis konkursas yra teisėtas, nes šį neskundimą galima pagrįsti ir kitomis priežastimis.
- 130 Be to, reikia pažymėti, jog tai, kad paramos gavėjo pateiktas pasiūlymas buvo pigiausias, neįrodo, jog Lietuvos valdžios institucijos atliko pakankamus patikrinimus, siekdamos įsitikinti, kad pasiūlymo kaina atspindėjo rinkos kainą.
- 131 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, priešingai, nei teigia Lietuvos Respublika, auditorių konstatuotos aplinkybės galėjo pagrįsti abejones dėl skelbimo apie pirkimą, susijusio su projektu Nr. 10, paskelbimo veiksmingumo.
- 132 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šią argumentų grupę reikia atmesti kaip nepagrįstą.

– *Dėl trečiosios argumentų grupės, susijusios su referencinių kainų sąrašu*

- 133 Lietuvos Respublika tvirtina, kad Komisijos teiginys, jog referencinių kainų sąrašas buvo nepakankamai išsamus ir jame esančių prekių kainos netinkamos, yra nepagrįstas. Pirma, dėl nepakankamai išsamaus sąrašo Lietuvos Respublika nurodo, kad Sąjungos teisės aktuose nenurodyta, kaip valstybė narė turėtų sudaryti referencinių kainų sąrašus. Lietuvos Respublika pažymi, kad aptariamą sąrašą sudarė ne „prekės“, bet „prekių grupė[s]“, todėl apskritai neturėtų kilti abejonių, kad toks sąrašas yra nepakankamai išsamus. Pavyzdžiui, vien ratinių traktorių grupėje buvo nurodyta keturiolika skirtingų gamintojų. Be to, šis metodas buvo pasirinktas tam, kad būtų galima įvertinti, kokią kainą yra pagrįsta mokėti už tam tikrą prekę, neatsižvelgiant į gamintoją. Antra, dėl sąraše esančios prekės kainos Lietuvos Respublika pažymi, kad Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkte nurodytas išlaidų pagrįstumo vertinimo metodas yra tik pavyzdinis ir jis nesaisto valstybių narių. Lietuvos Respublika nurodo, kad bet kuriuo atveju Lietuvoje taikyta didžiausių įkainių metodika buvo tokia pat veiksminga kaip ir standartinių išlaidų metodika, kuriai pritaria Komisija. Be to, aplinkybė, jog projektų Nr. 5 ir 12 pareiškėjai prekių ar paslaugų galėdavo įsigyti už mažesnę kainą nei nurodyta referencinių kainų sąraše, yra šio metodo privalumas. Tai tik įrodo, kad patirtos išlaidos buvo visiškai pagrįstos.
- 134 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 135 Iš suvestinės ataskaitos matyti, kad Komisija nusprendė, jog Lietuvos institucijų naudotas referencinių kainų sąrašas nėra patikima priemonė siekiant įvertinti išlaidų pagrįstumą, nes jis buvo nepakankamai išsamus ir jame nurodytos kainos buvo didesnės už rinkos kainas.

- 136 Pirma, dėl sąrašo nepakankamo išsamumo Komisija pažymėjo, kad referencinių kainų sąrašė buvo tik 37 prekės, nors kai kurių valstybių narių referencinių kainų sąrašė buvo 9 000 prekių. Todėl Komisija nusprendė, kad referencinis sąrašas, kuriame pateikta tik 37 prekių, negali būti laikomas pakankamu.
- 137 Šiuo klausimu Lietuvos Respublika patikslina, kad nagrinėjamų referencinių kainų sąrašą sudarė ne „prekės“, o „prekių grupė“, į kurią sugrupuotos prekės ir paslaugos pagal jų savybes. Lietuvos Respublika taip pat priduria, kad Komisija buvo puikiai informuota apie šį patikslinimą.
- 138 Šie argumentai negali paneigti Komisijos išvados ir įrodyti referencinių prekių sąrašo veiksmingumo.
- 139 Iš tiesų, viena vertus, nors neginčijama, kad Sąjungos teisės aktuose nenumatyta, kaip valstybės narės turi nustatyti savo referencines kainas, vis dėlto, kaip nurodyta šio sprendimo 106 ir 107 punktuose, matyti, kad valstybės narės turi nustatyti tinkamą vertinimo sistemą.
- 140 Kita vertus, net darant prielaidą, kad Komisija buvo informuota, jog nagrinėjamą referencinių kainų sąrašą sudarė „prekių grupė“, o ne „prekės“, reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublikos nurodyta „ratinių traktorių“ grupė, kurią, kaip pavyzdį, Lietuvos Respublika minėjo ieškinyje (kurį Komisija pakartojo atsiliepime į ieškinį), negali būti laikoma grupe, nepaisant to, kad nurodyta keturiolika skirtingų gamintojų. Iš tiesų ši grupė realiai atitinka tik vieną prekę – ratinius traktorius, kurių 1 kilovato (kW) traktoriaus galios kaina buvo 2 380 litų (LTL) (apie 706 EUR). Nuoroda į keturiolika skirtingų gamintojų, pavyzdžiui, neskirstant minėtų traktorių pagal funkcinės ar techninės savybes, neleidžia daryti išvados, kad tai yra prekių grupė.
- 141 Darytina išvada, kad Komisija galėjo pagrįstai manyti, jog Lietuvos valdžios institucijų pateiktas referencinių kainų sąrašas buvo nepakankamai išsamus.
- 142 Antra, dėl sąrašė esančių prekių kainos Komisija pažymėjo, kad sąrašė nurodytų prekių kaina yra didesnė nei rinkos kaina. Konkrečiai Komisija konstatavo, kad referencinės kainos, susijusios su projektais Nr. 5 (M121) ir 12 (M312), buvo 15 % didesnės už paramos gavėjų sumokėtą kainą. Todėl Komisija nusprendė, kad Lietuvos valdžios institucijų naudotas referencinių kainų sąrašas nėra patikima priemonė siekiant įvertinti išlaidų pagrįstumą.
- 143 Lietuvos Respublika nurodo, kad bet kuriuo atveju Lietuvoje taikyta didžiausių įkainių metodika buvo tokia pat veiksminga kaip ir standartinių išlaidų metodika, kurią Komisija skatina taikyti. Lietuvos Respublika patikslina, jog tai, kad paramos pagal projektus Nr. 5 ir Nr. 12 gavėjai įsigijo prekes už mažesnę kainą, nei sąrašė nurodyta maksimali kaina, rodo, kad patirtos išlaidos buvo visiškai pagrįstos.
- 144 Šie argumentai negali paneigti Komisijos išvados ir įrodyti Lietuvos Respublikos naudoto metodo patikimumo.

- 145 Iš tiesų, nors neginčijama, kad Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkte neįtvirtintas išsamus tinkamų išlaidų pagrįstumo vertinimo sistemų sąrašas, iš šio reglamento matyti, kad valstybės narės privalo nustatyti tinkamą sistemą, visų pirma užtikrinančią šį pagrįstumą.
- 146 Taigi, atvirkščiai, nei teigia Lietuvos Respublika, dėl to, jog paramos pagal projektus Nr. 5 ir Nr. 12 gavėjai įsigijo prekių už mažesnę kainą, nei nurodyta referencinių kainų sąrašė, negalima daryti išvados, kad patirtos išlaidos buvo neišvengiamai pagrįstos.
- 147 Kaip pažymi Komisija, o Lietuvos Respublika to neginčija, minėtame sąrašė nurodytos kainos buvo didesnės nei rinkos kainos.
- 148 Taigi tai, kad paramos gavėjai įsigijo prekių už mažesnę kainą, nei nurodyta sąrašė, *de facto* negarantuoja jų pagrįstumo, nes jie gali būti įsigiję prekių už mažesnę kainą, nei nurodyta šiame sąrašė, tačiau nebūtinai už pagrįstą kainą, atsižvelgiant į rinkos kainą.
- 149 Iš to išplaukia, kad tiek, kiek Lietuvos institucijų referencinių kainų sąrašė nurodytos prekių kainos buvo didesnės nei rinkos kainos, Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, kad šis sąrašas nebuvo patikimas rodiklis patirtų išlaidų pagrįstumui įvertinti.
- 150 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šią argumentų grupę reikia atmesti kaip nepagrįstą.
- *Dėl ketvirtosios argumentų grupės, susijusios su tuo, kad ekspertų nuomonė ir projektų atrankos komitetas buvo pasitelkiami retais atvejais*
- 151 Lietuvos Respublika teigia, kad Komisija padarė vertinimo klaidą, nusprendusi, jog ekspertų nuomonė ir projektų atrankos komitetas buvo pasitelkiami retais atvejais, siekiant įvertinti išlaidų pagrįstumą. Visų pirma Lietuvos Respublika tvirtina, kad realus projektų skaičius, kuriuose galėjo būti atliekamas ekspertų vertinimas arba sudaromi projektų atrankos komitetai, buvo tik apie 2 000 iš 40 000 patvirtintų projektų. Ekonominiu požiūriu buvo neracionalu samdyti išorinius ekspertus projektams, kurių išlaidų pagrįstumas galėjo būti patikrinamas kitais, pigesniais, metodais. Savo ruožtu Lietuvos Respublika teigia, kad bet kuriuo atveju, kai buvo galima kreiptis dėl ekspertų vertinimo ar sudaryti projektų atrankos komitetus, tai buvo daroma veiksmingai. Be to, Lietuvos Respublika patikslina, kad Komisijos patikrintuose projektuose nustatyti trūkumai buvo tik techniniai ir neturėjo jokios įtakos atliktos ekspertizės kokybei ir rezultatams. Dėl šių projektų ekspertizių kokybės Komisija nenustatė jokių esminių trūkumų. Galiausiai tas argumentas, kad dėl projekto Nr. 12 pateiktoje išvadoje nurodytos kainos buvo 19 % didesnės už paramos gavėjo kainą, niekaip neįrodo netinkamos atliktos ekspertizės kokybės, nes paramos gavėjas galėjo pasinaudoti nuolaidomis.
- 152 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.

- 153 Iš bylos medžiagos matyti, kad Komisija konstatavo, o Lietuvos Respublika jai neprieštaravo, kad, pirma, ekspertų, į kuriuos buvo kreiptasi dėl projektų Nr. 2 ir Nr. 5, išvados buvo neišsamios ir jose nepateikta jokių paaiškinimų dėl jų atliktų patikrinimų pobūdžio ir apimties. Antra, eksperto, į kurį buvo kreiptasi dėl projekto Nr. 12, išvadoje nurodytos kainos buvo 19 % didesnės, nei paramos gavėjo sumokėta kaina. Trečia, dėl vieno projekto ekspertas pripažino, kad kaina, 19 % aukštesnė už rinkos kainą, buvo pagrįsta, ir net nepagrindė savo nuomonės. Todėl Komisija nusprendė, kad ekspertų išvados nėra patikima priemonė vertinant išlaidų pagrįstumą.
- 154 Lietuvos Respublika nepateikė jokių įrodymų, galinčių paneigti šią išvadą ir įrodyti ekspertų, su kuriais buvo konsultuojamasi, išvadų patikimumą.
- 155 Pirma, reikia atmesti argumentą, kad Komisija kaltina Lietuvos valdžios institucijas dėl reto kreipimosi į ekspertus dėl išlaidų pagrįstumo.
- 156 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika klaidingai aiškina Komisijos audito išvadas. Komisija nemanė, kad pagrindinės kontrolės trūkumas buvo tai, jog vertindamos išlaidų pagrįstumą Lietuvos institucijos tik dėl nedaugelio projektų pasitelkė ekspertus įvertinti išlaidų pagrįstumą. Iš tiesų Komisija nusprendė, kad pagrindinės kontrolės spraga buvo ta, kad ekspertų išvados buvo neišsamios ir jose nebuvo jokio išsamaus paaiškinimo, įrodančio, kad išlaidos buvo pagrįstos.
- 157 Antra, reikia atmesti argumentą, kad skelbimuose apie projektus Nr. 2 ir Nr. 5 nustatyti trūkumai yra tik techniniai ir neturi jokios reikšmės jų kokybei.
- 158 Šiuo klausimu remiantis šio sprendimo 47–51 punktuose nurodyta jurisprudencija pakanka konstatuoti, kad Lietuvos Respublika negali veiksmingai ginčyti Komisijos išvadų, tik teigdama, tačiau nepagrįsdama, kad tai buvo vien techniniai trūkumai, kurie neturėjo jokio poveikio ekspertizių kokybei.
- 159 Bet kuriuo atveju dėl Komisijos konstatuotų trūkumų, nurodytų šio sprendimo 153 punkte, ji negalėjo įvertinti, ar užsakytos ekspertizės buvo patikima priemonė vertinant išlaidų pagrįstumą.
- 160 Trečia, kalbant apie projektą Nr. 12, pažymėtina, kad Lietuvos Respublika negali pateisinti nustatyto eksperto išvadoje nurodytos ir paramos gavėjo sumokėtos kainos 19 % skirtumo, teigdama, kad pastarasis galėjo pasinaudoti galimomis nuolaidomis. Iš tikrųjų, nesant įrodymų, šis argumentas yra hipotetinis ir neleidžia paneigti Komisijos abejonių dėl užsakytų ekspertizių patikimumo ir rimtumo.
- 161 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, jog šiuo atveju ekspertų nuomonės nėra patikima priemonė vertinant išlaidų pagrįstumą.
- 162 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šią argumentų grupę reikia atmesti kaip nepagrįstą.

– *Dėl penktosios argumentų grupės, susijusios su tuo, kad nepatikrintas į projektus įtrauktų naujų elementų kainos pagrįstumas*

- 163 Lietuvos Respublika teigia, kad pagal Lietuvoje galiojančias procedūras garantuojama, jog išlaidų pagrįstumas tikrinamas ir tais atvejais, kai įgyvendinant projektą keičiamos numatytos investicijos. Lietuvos Respublika tvirtina, kad nors projekto Nr. 12 atveju pakeitimai nebuvo suderinti su kompetentingomis institucijomis, mokėjimo prašymo pateikimo momentu jos vis tiek patikrino išlaidų pagrįstumą dėl atliktų papildomų pirkimų.
- 164 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 165 Iš esmės iš suvestinės ataskaitos matyti, kad Komisija konstatavo, jog tuo atveju, kai projektas buvo keičiamas siekiant į jį įtraukti naujų elementų, Lietuvos institucijos neįrodė, kad naujų elementų kainos pagrįstumas buvo tikrinamas.
- 166 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika savo rašytiniuose dokumentuose tik, pirma, aprašo Lietuvoje galiojančią procedūrą, kai įgyvendinant projektą keičiamos numatytos investicijos, ir, antra, tvirtina, kad mokėjimo prašymo pateikimo momentu kompetentingos institucijos atliko patikrinimą.
- 167 Taikant šio sprendimo 47–51 punktuose nurodytą jurisprudenciją pakanka konstatuoti, kad Lietuvos Respublika negali veiksmingai ginčyti Komisijos abejonų, tik teigdama, tačiau neįrodydama, jog kompetentingos institucijos atliko patikrinimą mokėjimo prašymo pateikimo momentu.
- 168 Be to, tai, kad Lietuvos Respublikos įstatyme numatyta speciali procedūra, kai įgyvendinant projektą keičiamos investicijos, neleidžia daryti išvados, kad nagrinėjamu atveju jos buvo iš tiesų laikytasi.
- 169 Šiomis aplinkybėmis Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, kad keičiant projektą įtrauktų naujų elementų išlaidų pagrįstumas nebuvo patikrintas.
- 170 Remiantis tuo, kas išdėstyta, reikia atmesti šią argumentų grupę kaip nepagrįstą.
- 171 Taigi, atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, matyti, kad informacija, patvirtinanti, jog išlaidų pagrįstumo vertinimo sistema buvo netinkama, Komisijai sukėlus rimtų abejonų dėl atliktų patikrinimų kokybės, nebuvo paneigta Lietuvos Respublikos pateiktais argumentais.
- 172 Darytina išvada, kad Komisija teisingai nusprendė, jog Lietuvos institucijos taikė išlaidų pagrįstumo kontrolės sistemą, kuri neatitiko Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkto, ir tai neleido užtikrinti tinkamos EŽŪFKP lėšų panaudojimo kontrolės.
- 173 Šiomis aplinkybėmis Komisija teisingai taikė 5 % finansinę pataisą, be kita ko, pagal 2015 m. birželio 8 d. Komisijos komunikatą C (2015) 3675 *final* įtvirtintas

gaires, susijusias su finansinių pataisų apskaičiavimu vykdant atitikties ir finansinio sąskaitų patvirtinimo procedūras.

- 174 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šią pagrindo dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl trečios pagrindo dalies, susijusios su nepakankama patikrinimų vietoje kokybe

- 175 Lietuvos Respublika, palaikoma Čekijos Respublikos, iš esmės teigia, kad Lietuvos valdžios institucijų vykdytų patikrinimų vietoje kokybė atitiko Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 1 dalies d punkto ir 2 dalies reikalavimus ir leido užtikrinti tinkamą EŽŪFKP lėšų panaudojimo kontrolę. Šiuo klausimu Lietuvos Respublika teigia, pirma, kad Komisija neteisingai patikrinimus vietoje prilygino administraciniams patikrinimams, juos laikydama antru kontrolės lygmeniu, padedančiu deramai įsitikinti pirmojo lygmens projekto administracinių patikrinimų teisėtumu ir teisingumu. Nuosekliai skaitant reglamento nuostatas akivaizdu, jog administracinių patikrinimų turinys, nurodytas Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnyje, ir patikrinimų vietoje turinys, nurodytas Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnyje, nėra tapatūs. Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 2 dalyje aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyta, kad patikrinimų vietoje tikslas yra ne iš naujo vertinti projektą, bet patikrinti projekto tikrumą ir tinkamumą, atsižvelgiant į aspektus, kurių neįmanoma patikrinti atliekant administracinį patikrinimą dėl jų pobūdžio. Be to, Reglamento 65/2011 26 straipsnio 2 dalies sąlyga – tikrinti tai, kas įmanoma patikrinimo vietoje metu, atrodo, taip pat tapo nesvarbi. Lietuvos Respublika tvirtina, antra, kad Lietuvoje atliekant patikrinimus vietoje įvertinamos visos išlaidos, t. y. 100 %, o ne minimalūs 4 ir 5 %, kaip reikalaujama pagal Reglamento Nr. 65/2011 25 straipsnio 2 dalį, todėl buvo viršytas reikalaujamas lygis. Be to, ginčijamu laikotarpiu taikyta procedūra atitinka 2017 m. liepos 10 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2017/1242, kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 809/2014, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 nuostatų dėl integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, kaimo plėtros priemonių ir kompleksinės paramos taikymo taisyklės (OL L 178, 2017, p. 4).
- 176 Čekijos Respublika priduria, pirma, kad bet kuriuo atveju vien tai, jog valstybė narė tam tikrų aspektų netikrino du kartus, savaime negali būti pagrindas daryti išvadą, kad ji nesilaikė Reglamento Nr. 65/2011 4 straipsnio ir sukėlė pavojų EŽŪFKP. Antra, Komisija neteisingai netaikė naujo reglamento nuostatų.
- 177 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 178 Iš esmės iš suvestinės ataskaitos matyti, kad Komisija nusprendė, jog Lietuvos institucijų atlikti patikrinimai vietoje neatitinka Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 1 dalies d punkto ir 2 dalies, nes neapėmė visų 2007–2013 m. programavimo laikotarpio paramos gavėjo įsipareigojimų ir pareigų,

kurie (be kita ko, viešųjų pirkimų suderinamumas su nustatytais procedūromis) galėjo būti patikrinti per apsilankymą. Todėl Komisija nusprendė, kad šis nepakankamumas buvo pagrindinės kontrolės trūkumas.

- 179 Lietuvos Respublika teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 1 dalies d punktą ir 2 dalį, kai nepagrįstai nusprendė, kad Lietuvoje atlikti patikrinimai vietoje buvo nepakankami. Anot Lietuvos Respublikos ir Čekijos Respublikos, Komisija klaidingai patikrinimus vietoje vertina kaip antrą kontrolės lygmenį, padedantį įsitikinti pirmo lygmens patikrinimų, kaip antai administracinių patikrinimų, teisėtumu ir teisingumu.
- 180 Siekiant patikrinti, ar Komisija iš tiesų klaidingai aiškino Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 1 dalies d punktą ir 2 dalį, reikia turėti omenyje ne tik šių nuostatų formuluotę, bet ir jų kontekstą bei teisės akto, kuriame šios nuostatos įtvirtintos, tikslus (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 29 d. Sprendimo *Jungtinė Karalystė / Komisija*, T-27/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:457, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 181 Pirmiausia reikia pažymėti, kad, priešingai, nei teigia Lietuvos Respublika, suvestinėje ataskaitoje Komisija pateikė konkrečių pavyzdžių, kai nustatyti trūkumai atliekant patikrinimus vietoje. Iš tiesų, kaip atsiliepiame į ieškinį pažymi Komisija, iš suvestinės ataskaitos matyti, kad per patikrinimus vietoje nepatikrinta, ar sudarytos viešojo pirkimo sutartys atitiko taikytinas procedūras.
- 182 Reikia priminti, kad Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 1 dalies d punkte nustatyta, jog „[a]tliekamos patikrinimus vietoje valstybės narės siekia įsitikinti, ar viešai finansuotos operacijos buvo įgyvendintos laikantis Sąjungos taisyklių ir politikos, visų pirma viešųjų pirkimų taisyklių ir atitinkamų privalomų standartų, nustatytų nacionalinės teisės aktuose ar kaimo plėtros programoje“.
- 183 Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „[a]tliekant mokėjimo prašymų, atrinktų patikrinti kaip nurodyta [minėto] reglamento 25 straipsnio 3 dalyje, patikrinimus vietoje tikrinami visi paramos gavėjo įsipareigojimai ir prievolės, kuriuos galima patikrinti pas jį apsilankius“.
- 184 Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Atliekant administracinius paramos paraiškų patikrinimus, visų pirma tikrinama:

  - a) operacijos, dėl kurios prašoma paramos, atitiktis reikalavimams;
  - b) atrankos kriterijų, nustatytų kaimo plėtros programoje, laikymasis;
  - c) operacijos, dėl kurios prašoma paramos, atitiktis galiojančioms nacionalinėms ir Sąjungos taisyklėms, visų pirma taisyklėms, taikomoms, kai tinka, viešiesiems pirkimams, valstybės pagalbai ir kitiems privalomiems standartams, nustatytiems nacionalinės teisės aktuose ar kaimo plėtros programoje;

- d) pateiktų išlaidų, įvertinamų naudojant tinkamą vertinimo sistemą, pvz., standartines išlaidas, skirtingų pasiūlymų palyginimą ar pasitelkiant vertinimo komitetą, pagrįstumas;
  - e) paraiškos teikėjo patikimumas, remiantis informacija apie bet kurias nuo 2000 m. vykdytas operacijas, už kurias buvo skirta parama.“
- 185 Taigi iš šių nuostatų matyti, kad per patikrinimus vietoje valstybės narės *in situ* privalo įsitikinti, ar paramos gavėjas laikosi visų įsipareigojimų ir pareigų, kuriuos galima patikrinti pas jį apsilankius. Kiek tai susiję su šiais įsipareigojimais ir pareigomis, valstybės narės turi įsitikinti, kad paramos gavėjas, vykdydamas operacijas, kurios yra viešojo finansavimo dalykas, laikėsi taisyklių, susijusių su viešųjų pirkimų konkursais ir reikšmingomis privalomomis normomis, nustatytomis nacionalinės teisės aktuose arba kaimo plėtros programoje.
- 186 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, priešingai, nei teigia Lietuvos Respublika, visi administraciniai patikrinimai negali būti atliekami vadovaujantis Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsniu, nes šio reglamento 26 straipsnyje numatyta, kad tam tikri patikrinimai vietoje gali būti atliekami dėl administracinių aspektų, pavyzdžiui, viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklių laikymosi.
- 187 Darytina išvada, kad Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnyje numatyti administraciniai patikrinimai vietoje, kuriuos numato atlikti Komisija, yra ne dvigubi administraciniai patikrinimai, kaip neteisingai teigia Lietuvos Respublika, palaikoma Čekijos Respublikos, bet patikrinimai, kurie būdami visiškai atskiri, papildo numatytuosius to paties reglamento 24 straipsnyje ir gali būti atlikti tik vietoje (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Portugalija / Komisija*, T-261/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:639, 47 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 188 Tuo remiantis darytina išvada, kad Komisija nepažeidė Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 1 dalies d punkto ir 2 dalies, kai nusprendė, kad Lietuvos valdžios institucijų atlikti patikrinimai vietoje neatitiko reikalavimų, nes neapėmė visų 2007–2013 m. programavimo laikotarpio paramos gavėjo įsipareigojimų ir pareigų, kurie (be kita ko, viešųjų pirkimų suderinamumas su nustatytomis procedūromis) galėjo būti patikrinti per apsilankymą.
- 189 Šios išvados negali paneigti Lietuvos Respublikos argumentas, kad Lietuvoje atliktų patikrinimų vietoje skaičius viršijo Reglamento Nr. 65/2011 25 straipsnio 2 dalyje numatytą minimalią 5 % ribą.
- 190 Reikia pažymėti, kad tai, jog Lietuvoje atlikti patikrinimai vietoje viršijo Reglamento Nr. 65/2011 25 straipsnio 2 dalyje numatytą minimalią 5 % ribą, neleidžia daryti išvados, kad šie patikrinimai atitiko Reglamento Nr. 65/2011 26 straipsnio 1 dalies d punktą ir 2 dalį. Be to, ši aplinkybė, net jei būtų įrodyta, negali paneigti Komisijos abejonių dėl to, ar Lietuvoje įdiegta tinkama ir veiksminga stebėsenos ir kontrolės priemonių sistema.

- 191 Minėtos išvados taip pat negali paneigti Lietuvos Respublikos ir Čekijos Respublikos argumentas, kad per ginčijamą laikotarpį Lietuvoje taikyta procedūra iš esmės atitiko Įgyvendinimo reglamentą 2017/1242.
- 192 Iš tiesų reikia pažymėti, kad, pirma, kai klostėsi pagrindinės bylos aplinkybės, šis reglamentas negaliojo. Antra, kaip matyti iš to, kas išdėstyta, Komisija nereikalavo iš Lietuvos Respublikos patikrinimais vietoje atlikti pakartotinius administracinius patikrinimus.
- 193 Taigi duomenys, įrodantys Lietuvos valdžios institucijų atliktų patikrinimų nepakankamumą, dėl kurio Komisijai kilo didelių abejonių dėl tinkamos ir veiksmingos stebėsenos ir kontrolės priemonių sistemos sukūrimo, nebuvo paneigti Lietuvos Respublikos, palaikomos Čekijos Respublikos, pateiktais argumentais.
- 194 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šią pagrindo dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl ketvirtos pagrindo dalies, susijusios su projektų išlaidų patikrinimų nepakankamumu

- 195 Lietuvos Respublika teigia, kad „operacijų, dėl kurių prašoma paramos, atitiktis reikalavimams“ pagal Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies a punktą buvo užtikrinta. Iš tiesų ji mano, kad remdamasi tik prielaidomis Komisija nepagrįstai nusprendė, kad vieno iš tikrintų projektų išlaidos buvo nepagrįstos, nes įsigytos prekės buvo naudojamos ne projekto reikmėms. Pirma, numatytos išlaidos buvo pagrįstos ir atitiko projekte nustatytas tinkamas finansuoti išlaidas. Antra, buvo nustatytas tinkamas teisinis pagrindas siekiant užtikrinti, kad projektui nupirkto prekės būtų naudojamos tik jo tikslams. Trečia, kontrolės institucijos atlikti patikrinimai rodo, kad aptariamoms prekėms iš tikrųjų buvo naudojamos tik šiam tikslui. Be to, Lietuvos Respublika priduria, kad ši informacija buvo pateikta Komisijai 2015 m. kovo 25 d. laišku.
- 196 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 197 Iš esmės iš suvestinės ataskaitos matyti, kad remdamasi Audito Rūmų patikrinimo ataskaita, kurioje konstatuota, kad prekės, įsigytos įgyvendinant iš EŽŪFKP finansuojamą projektą, buvo naudojamos kitiems nei projekto tikslams, pagal Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies a punktą Komisija nusprendė, kad išlaidos, susijusios su šiuo projektu, yra netinkamos finansuoti, todėl turi būti taikoma finansinė pataisa. Komisija nusprendė, kad tai, kas konstatuota, buvo pagrindinės kontrolės trūkumas.
- 198 Lietuvos Respublika šiuo klausimu teigia, kad atsižvelgiant į tai, jog projekte numatytos lėšos įrangai buvo tinkamai pagrįstos tvirtinant paraišką, įgyvendinant projektą buvo sukurta tinkama teisinė bazė, kad įranga būtų naudojama pagal paskirtį, projekto rezultatyvumas buvo pasiektas tinkamai, „operacijų, dėl kurių

prašoma parama, atitiktis reikalavimams“ pagal Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies a punktą buvo užtikrinta. Be to, nėra jokios akivaizdžios žalos EŽŪFKP.

- 199 Šie argumentai negali paneigti Komisijos išvados.
- 200 Reikia priminti, kad Reglamente Nr. 65/2011 numatyta, pirma, jo 24 straipsnio 2 dalies a punkte, kad, „[a]tliekant administracinius paramos paraiškų patikrinimus, visų pirma tikrinama operacijos, dėl kurios prašoma paramos, atitiktis reikalavimams“, antra, jo 24 straipsnio 3 dalyje, jog, „[a]tliekant mokėjimo prašymų administracinius patikrinimus, visų pirma, ir jei tai taikytina konkrečiam prašymui, tikrinama: a) bendrai finansuotų produktų pateikimas ir paslaugų suteikimas; b) prašomų padengti išlaidų pagrįstumo įrodymas; c) baigta operacija, palyginti su operacija, už kurią buvo prašoma paramos ir ji buvo suteikta“, ir, trečia, jo 3 konstatuojamojoje dalyje, kad „[v]alstybės narės turėtų nustatyti kontrolės sistemą, kuria būtų užtikrinama, jog visi būtini patikrinimai atliekami siekiant veiksmingai patikrinti, ar laikomasi paramos skyrimo sąlygų“, ir kad „Sąjungos arba nacionalinės teisės aktuose arba kaimo plėtros programose nustatytus tinkamumo kriterijus turėtų būti galima kontroliuoti pagal rodiklius, kuriuos galima patikrinti“.
- 201 Be to, reikia priminti, kad, viena vertus, valstybės narės yra atsakingos už mokėjimų vykdymą, mokesčių surinkimą ir visų nepagrįstai iš EŽŪFKP išmokėtų sumų išieškojimą. Taikant sąskaitų patvirtinimo procedūrą Komisija įpareigojama užtikrinti, atliekant patikrinimus vietoje, pirma, kad valstybės narės teisingai panaudojo lėšas, joms suteiktas iš EŽŪFKP. Pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnį Komisija Sąjungos lėšomis finansuoja valstybių narių akredituotų mokėjimo agentūrų patirtas išlaidas, tik jei atitinkamos išlaidos buvo patirtos laikantis Sąjungos teisės.
- 202 Antra vertus, nors gero finansų valdymo principo apibrėžtis neturi būti susiaurinta taip, kad apimtų tik apskaitą, vis dėlto šis principas reiškia, kad biudžeto lėšos turi būti naudojamos laikantis ekonomijos, veiksmingumo ir efektyvumo principų; pagal pastarąjį principą siekiama geriausio įgyvendintų priemonių ir gautų rezultatų santykio, kaip matyti iš 2002 m. birželio 25 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento (OL L 248, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 74) su pakeitimais 28a straipsnio ir 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas Nr. 1605/2002 (OL L 242, 2012, p. 1) 30 straipsnio (2017 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, T-28/16, EU:T:2017:242, 63 punktas).
- 203 Iš to, kas išdėstyta, matyti, pirma, kad tinkamos finansuoti yra tik išlaidos, skirtos išimtinai projektui, kuriuo grindžiama paramos paraiška, įgyvendinti, ir, antra, kad

- valstybės narės, atlikdamos patikrinimus, turi užtikrinti tinkamą fondų lėšų panaudojimą.
- 204 Iš Audito Rūmų išvadų matyti, kad prekės, įsigytos įgyvendinant EŽŪFKP finansuojamą projektą, buvo naudojamos ne išimtinai projekto tikslams, bet ir bendrai jo įgyvendinimą užtikrinančios įstaigos veiklos plėtrai.
  - 205 Pažymėtina, kad Lietuvos Respublika aiškiai neginčija šios Audito Rūmų išvados. Iš tiesų Lietuvos Respublika savo rašytiniuose dokumentuose nurodo, kad visos nagrinėjamos prekės buvo būtinos projekto tikslams pasiekti ir kad jos buvo skirtos šiam tikslui, todėl projektas buvo visiškai įgyvendintas panaudojus aptariamąs prekes.
  - 206 Vis dėlto nepakanka, kad 100 % projekto būtų įgyvendinta naudojant pagal EŽŪFKP finansuojamą projektą įsigytas prekes, dar reikia, kad 100 % šių prekių būtų panaudota projektui įgyvendinti, ir niekam kitam, siekiant, kad išlaidos, susijusios su jų įsigijimu, būtų laikomos tinkamomis finansuoti.
  - 207 Iš to išplaukia, kad tiek, kiek nagrinėjamos prekės taip pat buvo skirtos kitiems nei projekto tikslams, Lietuvos valdžios institucijos, vertindamos šių išlaidų pagrįstumą, turėjo į tai atsižvelgti.
  - 208 Tuo remiantis darytina išvada, kad Komisija teisingai nusprendė, jog su šiuo projektu susijusios išlaidos neatitinka Reglamento Nr. 65/2011 24 straipsnio 2 dalies a punkto reikalavimų.
  - 209 Lietuvos Respublika negali paneigti šios išvados, teigdama, kad, tikrinant paramos paraišką, įrangos pirkimas buvo tinkamai pagrįstas ir kad ji buvo naudojama remiantis tinkamais teisės aktais. Iš tiesų tam, kad išlaidos būtų tinkamos finansuoti, jos taip pat turi būti pagrįstos, o tai reiškia, kad tuo atveju, kai prekės buvo panaudotos kitiems nei projekto tikslams, parama turi būti mažinama proporcingai kitiems nei projekto tikslams panaudotų prekių daliai.
  - 210 Be to, Lietuvos Respublika negali paneigti šios išvados, tvirtindama, kad toks prekių naudojimas kitiems nei projekto tikslams nesukėlė finansinės žalos EŽŪFKP.
  - 211 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš jurisprudencijos matyti, jog netgi tie pažeidimai, kurie neturi apibrėžtos finansinės įtakos, gali kelti rimtą grėsmę Sąjungos finansiniams interesams, taip pat Sąjungos teisės laikymuisi ir dėl to pateisinti Komisijos taikomas finansines pataisas (žr. 2017 m. liepos 12 d. Sprendimo *Estija / Komisija*, T-157/15, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:483, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
  - 212 Taigi ši pagrindinis dalis turi būti atmesta kaip nepagrįsta. Todėl reikia atmesti visą šį ieškinio pagrindą.

Dėl antrojo pagrindo, grindžiamo Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalies pažeidimu, padarytu dėl klaidingo reglamentų Nr. 73/2009 ir Nr. 1122/2009 aiškinimo ir taikymo

- 213 Šis pagrindas gali būti skirstomas į keturias argumentų grupes.
- 214 Pateikdama pirmosios grupės argumentus Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Komisija pažeidė Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalį, kai nustatydamą taikytiną finansinę pataisą neatsižvelgė į Lietuvos valdžios institucijų skaičiavimus, susijusius su fondams padaryta žala dėl Sąjungos teisės aktuose nenumatyto sankcijų nuokrypio, gyvūnų ženklavimo ir registravimo taisyklių pažeidimo atvejais 2014 paraiškų teikimo metais.
- 215 Pateikdama antrosios grupės argumentus Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Komisija pažeidė Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalį, kai siekdama nustatyti taikytiną finansinę pataisą neatsižvelgė į Lietuvos institucijų skaičiavimus, susijusius su fondams padaryta žala dėl pernelyg švelnios vertinimo ir sankcijų sistemos gyvūnų ženklavimo ir registravimo reikalavimų pažeidimo atvejais.
- 216 Pateikdama trečiosios grupės argumentus Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 1122/2009 51 straipsnio 1 dalį, kai be pagrindo konstatavo, jog Lietuvoje atliktas rizikos vertinimas neatitiko šio straipsnio, nes į jį nebuvo įtraukti rizikos veiksniai, susiję su gyvūnais.
- 217 Pateikdama ketvirtosios grupės argumentus Lietuvos Respublika iš esmės teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnį, kai nepagrįstai konstatavo, jog Lietuvoje atliktas tikrinamų rezultatų vertinimas neatitiko šio reglamento, nes statistiniai duomenys buvo teikiami neviseiškai laikantis Komisijos šablonų.
- 218 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika neginčija trūkumų, nustatytų dėl 2012 ir 2013 paraiškų teikimo metų.

Dėl pirmosios argumentų grupės, susijusios su Lietuvos valdžios institucijų sankcijų nuokrypiu

- 219 Pirma, Lietuvos Respublika teigia, kad Komisijos nustatyti neatitikimai buvo pašalinti priėmus 2014 m. rugsėjo 16 d. Įsakymą Nr. 3D-613 dėl sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimą taikymo metodikos patvirtinimo; jį priėmus, Komisija daugiau nepateikė jokių prieštaravimų šiuo klausimu. Antra, Komisija nepagrįstai neatsižvelgė į Lietuvos valdžios institucijų pateiktą žalą už 2014 paraiškų teikimo metus apskaičiavimą. Lietuvos valdžios institucijos, bendradarbiaudamos su Komisijos atstovais, dėjo visas pastangas, kad būtų tiksliai nustatyta Sąjungai padaryta finansinė žala, todėl negali būti laikoma, kad jos nepateikė būtinos informacijos, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalį. Lietuvos Respublika priduria, kad pakeitus

sankcijų taikymo metodiką kompetentingos valdžios institucijos iš naujo įvertino visų asmenų, pateikusių paraiškas 2014 metais ir tikrintų iki 2014 m. rugsėjo 16 d., situaciją.

- 220 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 221 Iš suvestinės ataskaitos iš esmės matyti, kad Reglamento Nr. 73/2009 24 straipsnio 2 dalyje ir Reglamento Nr. 1122/2009 71 straipsnio 3 dalyje pateikta sąvoka „nedidelis pažeidimas“ Lietuvoje buvo netinkamai taikyta taisyklių dėl gyvūnų identifikavimo ir registravimo arba taisyklių dėl pranešimų apie su gyvūnais susijusius įvykius pažeidimo atvejais. Iš to matyti Sąjungos teisės aktuose nenumatytas sankcijų nuokrypis. Todėl Komisija nusprendė, kad šiems pažeidimams taikoma kontrolės ir sankcijų sistema neatitinka Reglamento Nr. 73/2009 24 straipsnio 2 dalies, Reglamento Nr. 1122/2009 47 straipsnio ir Reglamento Nr. 1122/2009 71 straipsnio 3 dalies ir yra pagrindinės kontrolės trūkumas.
- 222 Reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika neginčija Komisijos nustatytų pažeidimų. Savo rašytiniuose dokumentuose Lietuvos Respublika pripažįsta, kad Lietuvos valdžios institucijos klaidingai taikė Reglamento Nr. 73/2009 24 straipsnio 2 dalyje ir Reglamento Nr. 1122/2009 71 straipsnio 3 dalyje numatytą sąvoką „nedidelis pažeidimas“, o tai rodo Sąjungos teisės aktuose nenumatytą sankcijų nuokrypį.
- 223 Vis dėlto Lietuvos Respublika ginčija finansinę pataisą, kurią jai taikė Komisija dėl šių pažeidimų, ir teigia, kad ši klaidingai atmetė žalos, kaip ji nurodė, kilusios dėl rizikos fondams, apskaičiavimą, nors Lietuvos institucijos ėmėsi visų įmanomų pastangų tam, kad finansinė žala būtų tiksliai nustatyta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalį.
- 224 Reikia priminti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 46 punkte, Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalyje nustatyta:
- „Komisija įvertina sumas, kurios nebus finansuojamos, atsižvelgdama į nustatytą neatitikties mastą. Ji tinkamai atsižvelgia į pažeidimo pobūdį ir į Sąjungai padarytą finansinę žalą. Sprendimą neskirti finansavimo ji pagrindžia nurodydama neteisėtai išleistas sumas ir, jei dedant proporcingas pastangas tų sumų nurodyti neįmanoma, gali taikyti ekstrapoliuotojo arba fiksuoto dydžio pataisas. Fiksuoto dydžio pataisos taikomos tik tuomet, kai dėl atvejo pobūdžio ar dėl to, kad valstybė narė nepateikė Komisijai būtinos informacijos, dedant proporcingas pastangas neįmanoma tiksliau nustatyti Sąjungai padarytos finansinės žalos.“
- 225 Remiantis tuo darytina išvada, kad pataisos dydžio apskaičiavimas, pagrįstas įvairių trūkumų finansinio poveikio individualiu vertinimu remiantis atitinkamos valstybės narės pateikta informacija, yra iš esmės leistinas, kai tokiam individualiam vertinimui nereikia neproporcingų pastangų (žr. 2018 m. rugsėjo 25 d. Sprendimo *Švedija / Komisija*, T-260/16, EU:T:2018:597, 108 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 226 Iš bylos medžiagos aiškiai matyti, kad, pirma, Lietuvos institucijos ištaisė konstatuotus pažeidimus, priėmus 2014 m. rugsėjo 16 d. Žemės ūkio ministro įsakymą 3D-613 dėl sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimą taikymo metodikos patvirtinimo pakeitimo (taisyklių dėl gyvūnų identifikavimo ir registravimo arba taisyklių dėl pranešimų apie su gyvūnais susijusius įvykius pažeidimo atvejais), antra, po šios metodikos pakeitimo Komisija joms nebepateikė prieštaravimų dėl šio aspekto ir, trečia, 2016 m. sausio 14 d. elektroniniu laišku Lietuvos valdžios institucijos (pirmą kartą paprašytos per 2015 m. gegužės 28 d. dvišalį susitikimą ir antrą kartą – 2015 m. gruodžio 23 d. elektroniniu laišku) pateikė išsamią ir tikslią informaciją, susijusią su žalos apskaičiavimu, kurią jos pateikė atsižvelgiant į šias klaidas taikant sankcijas už taisyklių dėl gyvūnų identifikavimo ir registravimo arba taisyklių dėl pranešimų apie su gyvūnais susijusius įvykius pažeidimą.
- 227 Vis dėlto aiškiai negalima daryti išvados, kad Lietuvos valdžios institucijos naują metodiką taikė atgaline data ir kad remiantis šia metodika visų paramos gavėjų atžvilgiu buvo atlikti nauji vertinimai, apimantys laikotarpį nuo 2014 m. sausio 1 d. iki rugsėjo 16 d.
- 228 Iš tiesų, kaip savo rašytiniuose pareiškimuose teisingai pažymi Komisija, iš 2015 m. gegužės 7 d. ir 2016 m. rugpjūčio 26 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos raštų aiškiai matyti, kad, pirma, nauja metodika buvo taikoma tik nuo 2014 m. rugsėjo 16 d., ir, antra, tik asmenys ir subjektai, kurių atveju jau buvo nustatytas pažeidimas žymėjimo srityje, buvo dar kartą įvertinti ir patikrinti atsižvelgiant į šią naują metodiką.
- 229 Be to, reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika nepateikia jokių įrodymų, kurie patvirtintų dublike suformuluotą teiginį, kad Lietuvos institucijos iš naujo išnagrinėjo visų asmenų, kurie pateikė paraiškas 2014 m. ir buvo patikrinti iki 2014 m. rugsėjo 16 d., situaciją, atsižvelgdama į šioje naujoje metodikoje nustatytus kriterijus.
- 230 Bet kuriuo atveju, priešingai, nei per posėdį atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą teigė Lietuvos Respublika, šio teiginio negali patvirtinti ieškinio B7 priede esanti informacija. Iš tiesų iš šio priedo aiškiai nematyti, kad Lietuvos valdžios institucijos iš naujo išnagrinėjo visų asmenų, kurie pateikė paraiškas 2014 m. ir buvo patikrinti iki 2014 m. rugsėjo 16 d., situaciją, atsižvelgdama į šioje naujoje metodikoje nustatytus kriterijus.
- 231 Tuo remiantis darytina išvada, kad nors Lietuvos Respublika pateikė Komisijai finansinės žalos, kurią fondai patyrė dėl konstatuotų pažeidimų, apskaičiavimą, ji negalėjo pateikti skaičiavimų, leidžiančių tiksliai nustatyti tikrąjį rizikos mastą. Fondams išliko reali rizika, į kurią atlikdama skaičiavimus Lietuvos Respublika neatsižvelgė.
- 232 Vadinasi, Komisija nepažeidė Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalies, kai atmetė Lietuvos Respublikos pateiktą žalos apskaičiavimą.

233 Taigi ši argumentų grupė turi būti atmesta kaip nepagrįsta.

Dėl antrosios argumentų grupės, susijusios su pernelyg švelnia vertinimo ir sankcijų sistema gyvūnų ženklinimo ir registravimo taisyklių pažeidimo atveju

234 Lietuvos Respublika visų pirma teigia, kad Komisijos nustatyti neatitikimai buvo pašalinti 2014 m. rugsėjo 16 d. priėmus Įsakymą Nr. 3D-613 dėl sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimą taikymo metodikos patvirtinimo; jį priėmus, Komisija daugiau nepateikė jokių prieštaravimų šiuo klausimu. Komisija nepagrįstai neatsižvelgė į Lietuvos valdžios institucijų pateiktą žalą už 2014 paraiškų teikimo metus apskaičiavimą. Lietuvos valdžios institucijos, bendradarbiaudamos su Komisijos atstovais, dėjo visas pastangas, kad būtų tiksliai nustatyta Sąjungai padaryta finansinė žala, todėl negali būti laikoma, kad jos nepateikė būtinos informacijos, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalį. Be to, Lietuvos valdžios institucijos iš naujo patikrino duomenis pagal naujus reikalavimus, numatytus naujoje metodikoje. Galiausiai Komisija, atmetusi pateiktus skaičiavimus ir nepateikusi tai pagrindžiančių argumentų, nesilaikė pareigos motyvuoti.

235 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.

236 Iš suvestinės ataskaitos iš esmės matyti, kad Lietuvoje taikyta vertinimo ir sankcijų sistema, kai nustatyta, kad nesilaikyta taisyklių dėl gyvūnų identifikavimo ir registravimo arba taisyklių dėl pranešimų apie su gyvūnais susijusius įvykius, buvo per švelni. Konkrečiai kalbant, remiantis minėta sistema nebuvo tinkamai ir subalansuotai vertinamas pažeidimų „sunkumo“, „masto“ ir „pastovumo“ poveikis, kaip numatyta Reglamento Nr. 73/2009 24 straipsnyje ir Reglamento Nr. 1122/2009 47 straipsnyje. Todėl Komisija nusprendė, kad ši sistema neatitiko Reglamento Nr. 1122/2009 71 straipsnio 1 dalies ir yra pagrindinės kontrolės trūkumas, nes neužtikrina paramos sumažinimo atsižvelgiant į konstatuotus pažeidimus.

237 Reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika neginčija Komisijos nustatytų pažeidimų ir savo rašytinėse pastabose pripažįsta, jog pagal Lietuvoje taikytą vertinimo ir sankcijų sistemą nebuvo tinkamai ir subalansuotai vertinamas pažeidimų „sunkumo“, „masto“ ir „pastovumo“ poveikis, kaip numatyta Reglamento Nr. 73/2009 24 straipsnyje ir Reglamento Nr. 1122/2009 47 straipsnyje.

238 Vis dėlto Lietuvos Respublika ginčija finansinę pataisą, kurią jai taikė Komisija dėl šių pažeidimų, ir teigia, kad ši buvo neteisi, kai atmetė žalą apskaičiavimą, kiek tai susiję su fondams kilusia rizika, nors Lietuvos institucijos ėmėsi visų įmanomų pastangų tam, kad finansinė žala būtų tiksliai nustatyta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalį.

239 Reikia priminti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 46 punkte, Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Komisija įvertina sumas, kurios nebus finansuojamos, atsižvelgdama į nustatytą neatitikties mastą. Ji tinkamai atsižvelgia į pažeidimo pobūdį ir į Sąjungai padarytą finansinę žalą. Sprendimą neskirti finansavimo ji pagrindžia nurodydama neteisėtai išleistas sumas ir, jei dedant proporcingas pastangas tų sumų nurodyti neįmanoma, gali taikyti ekstrapoliuotojo arba fiksuoto dydžio pataisas. Fiksuoto dydžio pataisos taikomos tik tuomet, kai dėl atvejo pobūdžio ar dėl to, kad valstybė narė nepateikė Komisijai būtinų informacijos, dedant proporcingas pastangas neįmanoma tiksliau nustatyti Sąjungai padarytos finansinės žalos.“

- 240 Tuo remiantis darytina išvada, kad pataisos dydžio apskaičiavimas, pagrįstas įvairių trūkumų finansinio poveikio individualiu vertinimu remiantis atitinkamos valstybės narės pateikta informacija, yra iš esmės leistinas, kai tokiam individualiam vertinimui nereikia neproporcingų pastangų (žr. 2018 m. rugsėjo 25 d. Sprendimo *Švedija / Komisija*, T-260/16, EU:T:2018:597, 108 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 241 Visų pirma, kalbant apie apskaičiavimo atmetimą, kaip matyti iš šio sprendimo 226–229 punktų, negalima tvirtinti, kad Lietuvos valdžios institucijos naują metodiką taikė atgaline data ir kad remiantis šia metodika visų paramos gavėjų atžvilgiu buvo atlikti nauji vertinimai, apimantys laikotarpį nuo 2014 m. sausio 1 d. iki rugsėjo 16 d.
- 242 Be to, nors iš bylos medžiagos iš tikrųjų matyti, kad 2016 m. sausio 14 d. elektroniniu laišku Lietuvos valdžios institucijos (pirmą kartą paprašytos per 2015 m. gegužės 28 d. dvišalį susitikimą ir antrą kartą – 2015 m. gruodžio 23 d. elektroniniu laišku) pateikė tikslesnę informaciją, susijusią su žalos dėl šių pažeidimų apskaičiavimu, ta informacija vis dėlto buvo glausta ir Komisija negalėjo įvertinti pateikto skaičiavimo tinkamumo ir pakeitimų, padarytų taikant naują metodiką, apimties.
- 243 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip triplike pabrėžia Komisija, Lietuvos Respublikos dubliko 76 ir 77 punktuose pateikti paaiškinimai, susiję su žalos apskaičiavimu priėmus naują sankcijų taikymo metodiką, net darant prielaidą, kad jie yra teisingi, per administracinę procedūrą nebuvo pateikti Komisijai.
- 244 Galiausiai reikia pažymėti, kad Lietuvos Respublika dublike pripažįsta, kad patikrinimų ataskaitos nebuvo pakeistos įsigaliojus naujai metodikai. Tuo remiantis darytina išvada, kad Lietuvos valdžios institucijų pateiktas apskaičiavimas buvo atliktas remiantis neįregistruotais duomenimis, todėl Komisija negali jų patikrinti.
- 245 Šiomis aplinkybėmis Komisija teisingai atmetė Lietuvos Respublikos pateiktą žalą apskaičiavimą.
- 246 Tuo remiantis konstatuotina, kad Lietuvos Respublika klysta teigdama, jog Komisija pažeidė Reglamento Nr. 1306/2013 52 straipsnio 2 dalį dėl to, kad neatsižvelgė į jos pateiktą žalą apskaičiavimą.

- 247 Be to, kaip matyti iš šio sprendimo 47–51 punktuose nurodytos jurisprudencijos, suinteresuotoji valstybė narė turi pateikti kuo tikslesnių ir išsamesnių įrodymų apie savo patikrinimų ar skaičių tikrumą ir prirėkus apie tai, kad Komisijos teiginiai yra netikslūs.
- 248 Be to, pagal suformuotą jurisprudenciją ir atsižvelgiant į Komisijos gaires, pateiktas jos 1997 m. gruodžio 23 d. priimtame dokumente VI/5330/97 „Gairės apskaičiuojant finansinius padarinius rengiant sprendimą dėl EŽŪOGF Garantijų skyriaus sąskaitų patvirtinimo“ (toliau – gairės), kai neįmanoma tiksliai įvertinti Sąjungos patirtų nuostolių, Komisija gali nustatyti fiksuoto dydžio pataisą (šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Lietuva / Komisija*, T-34/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2018:753, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 249 Konkrečiai tariant, tuo atveju, kai valstybė narė atliko pagrindinę kontrolę, bet nepaisė reglamentuose nustatyto patikrinimų skaičiaus, dažnumo ar griežtumo, pagal šių gairių 2 priedo aštuonioliką pastraipą taikytina 5 % pataisa, jeigu pagrįstai gali būti padaryta išvada, kad šie patikrinimai nesuteikia pakankamos paraiškų tinkamumo garantijos ir kad EŽŪGF kyla didelė nuostolių atsiradimo rizika. Vis dėlto, kai valstybė narė tinkamai atliko pagrindinę kontrolę, tačiau visiškai neatliko vieno ar daugiau papildomų patikrinimų, pagal šių gairių 2 priedo aštuonioliką pastraipą taikytina 2 % finansinė pataisa, atsižvelgiant į nedidelę EŽŪGF nuostolių riziką ir nedidelį pažeidimo sunkumą (šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Lietuva / Komisija*, T-34/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2018:753, 24 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 250 Šios išvados negali paneigti nepagrįstas Lietuvos Respublikos argumentas, kad Taikinimo komitetas nei patvirtino, nei paneigė Lietuvos valdžios institucijų pateiktą apskaičiavimą.
- 251 Antra, dėl pareigos motyvuoti reikia priminti suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią SESV 296 straipsnyje reikalaujami motyvai turi aiškiai ir nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų susipažinti su priimtos priemonės pagrindimu, o Sąjungos teismas – vykdyti kontrolę. Vis dėlto pareigos motyvuoti apimtis priklauso nuo nagrinėjamo akto pobūdžio ir jo priėmimo konteksto (žr. 2015 m. liepos 6 d. Sprendimo *Italija / Komisija*, T-44/11, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:469, 78 ir 79 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 252 Konkrečiai kalbant apie Komisijos sprendimus dėl struktūrinių fondų sąskaitų patvirtinimo, Komisijos sprendimai priimami remiantis suvestine ataskaita ir susirašinėjimu tarp Komisijos ir atitinkamos valstybės narės. Atsižvelgiant į šį sprendimų dėl atitikties rengimo ypatingą kontekstą, sprendimo motyvavimas turi būti laikomas pakankamu, jeigu valstybė, kuriai skirtas sprendimas, buvo labai įsitraukusi į jo rengimo procesą ir žinojo motyvus, dėl kurių Komisija neketino finansuoti ginčijamų sumų iš aptariamų fondų (žr. 2018 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Lietuva / Komisija*, T-34/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2018:753, 30 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 253 Be to, reikia priminti suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią pareiga motyvuoti yra esminis procedūrinis reikalavimas, kurį reikia skirti nuo motyvų pagrįstumo klausimo, susijusio su ginčijamo akto teisėtumu iš esmės (2001 m. kovo 22 d. Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, C-17/99, EU:C:2001:178, 35 punktas ir 2009 m. gegužės 20 d. Sprendimo *VIP Car Solutions / Parlamentas*, T-89/07, EU:T:2009:163, 63 punktas). Todėl teiginiai ir argumentai, kuriais siekiama ginčyti akto pagrįstumą, nagrinėjant pagrindą, susijusį su motyvų nebuvimu ar stoka, yra nepagrįsti (žr. 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Région Nord-Pas-de-Calais et Communauté d'agglomération du Douaisis / Komisija*, T-267/08 ir T-279/08, EU:T:2011:209, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 254 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad, viena vertus, 2016 m. liepos 20 d. oficialiame pranešime Komisija aiškiai informavo Lietuvos valdžios institucijas apie priežastis, dėl kurių negalėjo patvirtinti jų pateiktų skaičiavimų dėl rizikos, kurią patyrė fondai 2012, 2013 ir 2014 paraiškų teikimo metais. Iš tiesų Komisija jame aiškiai nurodė, kad, atsižvelgiant į tai, jog šie skaičiavimai nebuvo pagrįsti užregistruotais patikrinimų rezultatais, jie neįrodo realių konstatuotų trūkumų finansinių pasekmių.
- 255 Antra vertus, kaip matyti iš šio sprendimo 242 punkto, Komisija per visą administracinę procedūrą Lietuvos valdžios institucijoms nurodė, kaip ji manė, būtiną informaciją, kad būtų galima įvertinti pateikto žalos apskaičiavimo pagrįstumą.
- 256 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, atsižvelgiant į tai, jog Lietuvos valdžios institucijos aktyviai dalyvavo vykstant Sąjungos patirtos žalos nustatymo procesui, be to, žinojo priežastis, dėl kurių Komisija negalėjo atsižvelgti į jų pateiktus skaičiavimus, Komisija pakankamai paaiškino priežastis, dėl kurių nusprendė taikyti 2 % fiksuoto dydžio pataisą. Taigi Lietuvos Respublika negali nežinoti motyvų, dėl kurių Komisija atmetė Lietuvos valdžios institucijų pateiktą žalos apskaičiavimą.
- 257 Vadinasi, reikia atmesti kaip nepagrįstą Lietuvos Respublikos argumentą, paremtą tariama motyvavimo stoka dėl to, kad Komisija nepateikė motyvų, pagrindžiančių pateiktų skaičiavimų atmetimą.
- 258 Taigi ši argumentų grupė turi būti atmesta kaip nepagrįsta.

Dėl trečiosios argumentų grupės, susijusios su rizikos analizės trūkumais

- 259 Lietuvos Respublika teigia, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 1122/2009 51 straipsnio 1 dalį, kai be pagrindo teigė, jog Lietuvos valdžios institucijų atlikta rizikos analizė neatitiko šio straipsnio, nes į ją nebuvo įtraukti rizikos veiksniai, susiję su ūkiniais gyvūnais. Šiuo klausimu Lietuvos Respublika tvirtina, kad rizikos veiksnius, taikomus kompleksinės paramos atveju, nustato valstybės narės, o ne Komisija. Be to, Komisija buvo informuota, kad nuo 2014 m. atliekant tiesioginių išmokų ir išmokų už plotus kaimo plėtros priemonių

programoje rizikos analizę buvo naudojamas naujas rizikos veiksnys, susijęs su pareiškėjo laikomais ūkiniais gyvūnais. Šis naujas veiksnys leido užtikrinti veiksmingą kontrolę 2014 metais.

- 260 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 261 Iš esmės iš suvestinės ataskaitos matyti, kad Lietuvos valdžios institucijų atlikta rizikos analizė siekiant atrinkti paramos gavėjus, kuriems taikomi teisės aktuose nustatyti valdymo reikalavimai (TANVR), susiję su ūkiniais gyvūnais, neatitiko Reglamento Nr. 1122/2009 51 straipsnio 1 dalies. Konkrečiai kalbant, rizikos analizėje, atliktoje dėl paramos gavėjų pagal bendrosios išmokos schemą už plotą, nenaudotas joks su ūkiniais gyvūnais susijęs rizikos veiksnys. Todėl Komisija nusprendė, kad toks nenaudojimas buvo papildomų patikrinimų trūkumas.
- 262 Šiuo klausimu Lietuvos Respublika teigia, kad pagal atitinkamas Reglamento Nr. 1122/2009 nuostatas rizikos veiksnio nustatymas ir jų veiksmingumo vertinimas priklauso tik valstybių narių, o ne Komisijos, kompetencijai. Lietuvos Respublika priduria, kad Komisija buvo informuota apie tai, kad nuo 2014 m. atsižvelgta į naują su ūkiniais gyvūnais susijusį rizikos veiksnį. Be to, Lietuvos Respublika pažymi, kad naujas rizikos veiksnys buvo veiksmingai patikrintas, kiek tai susiję su 2014 paraiškų teikimo metais.
- 263 Šie argumentai negali paneigti Komisijos išvados ir įrodyti Lietuvos valdžios institucijų atliktos rizikos analizės atitiktį Reglamento Nr. 1122/2009 51 straipsnio 1 daliai.
- 264 Iš tiesų, pirma, Lietuvos Respublika negali pagrįstai ginčyti Komisijos konstatuotų pažeidimų ir teigti, nepateikdama įrodymų, kad į šį naują rizikos veiksnį buvo atsižvelgta atliekant rizikos analizę, kai buvo atrenkami paramos gavėjai pagal vienkartinės išmokas už plotus ir pagal išmokas už kaimo plėtrą, bei savo rašytinėse pastabose tik nurodyti, jog Komisija apie tai buvo informuota.
- 265 Antra, nors Reglamento Nr. 1122/2009 40 konstatuojamojoje dalyje iš tikrųjų nurodyta, kad kompetentinga institucija nustato rizikos veiksnius, atsižvelgiant į tai, kad ji gali geriau tai padaryti, Reglamento Nr. 1122/2009 51 straipsnio 1 dalyje vis dėlto nustatyta, kad rizikos analizė turi atitikti taikytinus teisės aktus arba atitinkamus reikalavimus ar standartus.
- 266 Nagrinėjamu atveju Lietuvos Respublika neįrodė, kaip šiuo nauju su ūkiuose auginamais gyvūnais susijusiu rizikos veiksnium buvo užtikrinta su gyvūnais susijusi rizikos analizė, atitinkanti teisės aktuose nustatytus valdymo reikalavimus (TANVR). Iš tiesų remdamasi tik atitinkama lentele ir nepateikdama daugiau paaiškinimų Lietuvos Respublika tik tvirtina, kad šio veiksnio panaudojimas užtikrino veiksmingą kontrolę 2014 metais.
- 267 Taigi, kaip matyti iš šio sprendimo 47–51 punktuose nurodytos jurisprudencijos, atitinkama valstybė narė turi pateikti kuo tikslesnę ir išsamesnę informaciją apie

savo patikrinimų ar skaičių realumą ir prireikus apie tai, kad Komisijos teiginiai netikslūs.

- 268 Be to, kaip pažymi Komisija, nors remiantis šiuo nauju rizikos veiksmu galima atrinkti daugiau gyvulininkystės ūkių, vis dėlto juo neužtikrinama, kad visi teisės aktuose nustatyti valdymo reikalavimai buvo patikrinti. Iš tiesų kompetentingos institucijos turi pasirinkti taikytinus rizikos veiksmus, kad tikrintina intimi būtų atsižvelgta į paramos gavėjų įvairovę, atspindinčią visą žinomą riziką. Šiuo nauju rizikos veiksmu nedaromas skirtumas, pirma, tarp gyvūnų rūšių, ir dėl to negalima atskirti galvijų, kiaulių, avių-ožkų ar mišrių ūkių, ir, antra, tarp žemės ūkio veiklos, kurią sudaro pieno ar mėsos gamyba, todėl Reglamento Nr. 73/2009 II priede esantis teisės aktų nustatytas valdymo reikalavimas Nr. 11, susijęs su gyvūnų saugumu, negali būti patikrintas arba gali būti patikrintas tik iš dalies.
- 269 Tuo remiantis darytina išvada, kad Komisija nepažeidė Reglamento Nr. 1122/2009 51 straipsnio 1 dalies, kai konstatavo, kad Lietuvos valdžios institucijų atlikta rizikos analizė neatitiko šio straipsnio.
- 270 Taigi ši argumentų grupė turi būti atmesta kaip nepagrįsta.

Dėl ketvirtosios argumentų grupės, susijusios su statistiniais kontrolės duomenimis

- 271 Lietuvos Respublika teigia, kad Komisija neteisingai aiškino Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnį, kai nepagrįstai nusprendė, jog Lietuvoje atliekamų patikrinimų rezultatų analizė neatitiko šio straipsnio, nes jie pateikti neviseiškai laikantis Komisijos formalių reikalavimų. Šiuo klausimu Lietuvos Respublika teigia, kad, pirma, Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnyje nenustatyta pareiga teikti statistinius duomenis pagal Komisijos parengtus šablonus. Antra, ji nurodo, kad savo ataskaitose Komisija neatsižvelgė į jos pateiktus patikslintus statistinius duomenis už 2014 metus. Trečia, ši formalių Komisijos reikalavimų neatitiktis nesukėlė jokios žalos fondams.
- 272 Komisija ginčija Lietuvos Respublikos argumentus.
- 273 Iš esmės iš suvestinės ataskaitos matyti, kad Lietuvos valdžios institucijų pateikti metiniai kontrolės duomenys, remiantis Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsniu, buvo nepakankamos kokybės. Konkrečiai kalbant, jų pateikimo forma neleido Komisijai atlikti tinkamos su kompleksine parama susijusių patikrinimų rezultatų analizės pagal kiekvieną TANVR. Todėl Komisija pripažino juos nepatikimais ir netinkamais.
- 274 Lietuvos Respublikos argumentai negali paneigti Komisijos išvados.
- 275 Iš tiesų, pirma, nors pagal Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnį nereikalaujama, kad valstybės narės pateiktų savo statistinius duomenis kuria nors konkrečia forma, vis dėlto jos privalo pateikti duomenis, kuriais remdamasi Komisija galėtų įsitikinti, kad kompleksinės paramos taisyklės buvo tinkamai įgyvendintos.

- 276 Pagal šį straipsnį valstybės narės iki kiekvienų metų liepos 15 d. privalo pateikti Komisijai informaciją, įrodančią, kad vykdė visus įsipareigojimus, susijusius su kompleksine parama.
- 277 Lietuvos Respublika savo rašytiniuose dokumentuose pripažįsta, kad Lietuvos valdžios institucijų pateikti statistiniai duomenys neatitinka Komisijos nustatyto šablono ir kad jų pateikimo forma Komisijai kelia nepatogumų, siekiant išanalizuoti atliktų patikrinimų rezultatus. 2017 m. sausio 13 d. elektroniniame laiške Komisijai Lietuvos valdžios institucijos pripažįsta, kad pateikti statistiniai duomenys neleidžia atskirti TANVR. Konkrečiai kalbant, gyvūnų identifikavimo ir registravimo patikrinimų rezultatai buvo pateikti vienoje eilutėje, neišskiriant TANVR Nr. 6, 7 ir 8.
- 278 Tuo remiantis darytina išvada, kad, kaip teisingai pažymi Komisija, pateikti duomenys jai neleido įsitikinti, vertinant kiekvieną TANVR atskirai, kad tikrai atlikti patikimi patikrinimai. Komisija tvirtina, kad iš jai pateiktų duomenų nebuvo galima nustatyti, ar trūkumai, susiję su konkrečiu TANVR, išliko, ar jų sumažėjo, palyginti su praėjusiais metais, o gal padaugėjo, palyginti su praėjusiais metais.
- 279 Priešingai, nei teigia Lietuvos Respublika dublike, šių statistinių duomenų tikslas, be kita ko, yra sudaryti galimybes Komisijai palyginti kontrolės metų trūkumų normą su ankstesnių metų trūkumų norma kiekvieno TANVR atveju.
- 280 Be to, Lietuvos Respublika, kuriai tenka įrodinėjimo pareiga pagal šio sprendimo 47–51 punktuose nurodytą jurisprudenciją, niekaip neįrodė teiginio, kad statistinių duomenų nagrinėjimo tikslai nebuvo pažeisti pateikus šiuos netinkamus duomenis.
- 281 Vadinasi, reikia atmesti Lietuvos Respublikos argumentą, kad Komisija klaidingai aiškino Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnį, kai nusprendė, kad Lietuvos valdžios institucijų pateiktų statistinių duomenų kokybė buvo nepakankama ir netinkama, kad būtų galima stebėti ir kontroliuoti kompleksinės paramos įgyvendinimą 2014 paraiškų teikimo metais.
- 282 Antra, reikia atmesti Lietuvos Respublikos argumentą, kad Komisija nepranešė Lietuvos valdžios institucijoms apie tai, jog 2014 paraiškų teikimo metų statistiniai duomenys buvo nepakankami.
- 283 Kaip matyti iš ieškinio B 5 priedo, Komisija Lietuvos valdžios institucijas informavo apie tai, kad dėl 2012 ir 2013 paraiškų teikimo metų pateikti statistiniai duomenys buvo nepakankami ir kad jais remdamasi ji negalėjo veiksmingai stebėti ir kontroliuoti kompleksinės paramos tais metais įgyvendinimo.
- 284 Tuo remiantis darytina išvada, kad, atsižvelgiant į tai, jog statistiniai duomenys, pateikti dėl 2014 paraiškų teikimo metų, pagal turinį ir pateikimo formą atitiko 2012 ir 2013 paraiškų teikimo metų statistinius duomenis, Lietuvos Respublika galėjo lengvai numanyti, kad nustatyti trūkumai, susiję su 2012 ir 2013 paraiškų

teikimo metų duomenimis, taip pat bus nustatyti dėl 2014 paraiškų teikimo metų duomenų.

- 285 Trečia, reikia atmesti Lietuvos Respublikos argumentą, kad Komisija buvo neteisi, kai neatsižvelgė į jai pateiktus pataisytus duomenis.
- 286 Pakanka priminti, kad iš Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnio matyti, jog valstybės narės privalo Komisijai pateikti savo statistinius duomenis ne vėliau kaip kiekvienų metų liepos 15 d., kad Komisija galėtų įsitikinti, jog kompleksinės paramos taisyklės buvo tinkamai įgyvendintos.
- 287 Tuo remiantis darytina išvada, kaip pažymi Komisija, kad, praėjus pusantrų metų nuo Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnyje nustatyto termino, pateikti duomenys perduoti per vėlai, kad veiksmingai atliktų savo funkcijas, ir, be kita ko, kad prireikus Komisija galėtų imtis priemonių.
- 288 Vadinasi, nors Lietuvos Respublika siekia įrodyti, kad pavėluotai pateikusi duomenis ji įvykdė Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnio reikalavimus, reikia priminti, jog Bendrasis Teismas jau nusprendė, kad valstybės narės, kuri remiasi korekcinėmis priemonėmis, priimtomis atlikus auditą, požiūris rodo, kad ši valstybė narė pripažįsta nacionalinės sistemos neatitiktį Sąjungos teisės aktams (šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Lietuva / Komisija*, T-34/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2018:753, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 289 Ketvirta, remiantis šio sprendimo 211 punkte nurodyta jurisprudencija, reikia atmesti argumentą, kad ši statistinių duomenų neatitiktis Komisijos formaliems reikalavimams nesukėlė jokios žalos fondams.
- 290 Iš jurisprudencijos matyti, jog net tie pažeidimai, kurie, atrodo, neturi konkrečaus finansinio poveikio, gali rimtai pažeisti Sąjungos finansinius interesus, taip pat Sąjungos teisės laikymąsi ir dėl to pateisinti Komisijos taikomas finansines pataisas (žr. 2017 m. liepos 12 d. Sprendimo *Estija / Komisija*, T-157/15, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:483, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 291 Tuo remiantis darytina išvada, kad Komisija nesuklydo aiškindama Reglamento Nr. 1122/2009 84 straipsnį, kai konstatavo, kad pateiktų metinių statistinių duomenų kokybė nebuvo patikima ir kad jais remdamasi ji negalėjo stebėti ir kontroliuoti kompleksinės paramos sistemos įgyvendinimo.
- 292 Vadinasi, ši argumentų grupė turi būti atmesta kaip nepagrįsta. Todėl reikia atmesti visą šį ieškinio pagrindą.
- 293 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia atmesti visą ieškinį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 294 Pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 134 straipsnio 1 dalį iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo.
- 295 Kadangi Lietuvos Respublika pralaimėjo bylą, be savo bylinėjimosi išlaidų, ji padengia Komisijos bylinėjimosi išlaidas pagal šios pateiktus reikalavimus.
- 296 Remiantis Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalimi, įstojusios į bylą valstybės narės ir institucijos padengia savo išlaidas. Vadinasi, Čekijos Respublika padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (antroji kolegija)

nusprendžia:

- 1. Atmesti ieškinį.**
- 2. Lietuvos Respublika padengia savo ir Europos Komisijos bylinėjimosi išlaidas.**
- 3. Čekijos Respublika padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Schalin

Berke

Costeira

Paskelbtas 2020 m. sausio 22 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

Pirmininkas

E. Coulon

A. Kornezov